

2680
OFICERSKA SZKOŁA ARTYLERJI

ALEKSANDER WITOLD-ALEXANDROWICZ, PODPUŁKOWNIK

ATLAS

DO

ROZWOJU HISTORYCZNEGO FORTYFIKACJI
W ZARYSIE

T O R U Ń 1 9 2 4

NAKŁADEM OFICERSKIEJ SZKOŁY ARTYLERJI - CZCIONKAMI POMORSKIEJ DRUKARNI ROLNICZEJ S. A. w TORUNIU

262 e

OFICERSKA SZKOŁA ARTYLERJI

ALEKSANDER WITOLD-ALEXANDROWICZ, PODPUŁKOWNIK

ATLAS

DO

ROZWOJU HISTORYCZNEGO FORTYFIKACJI
W ZARYSIE

T O R U Ń 1 9 2 4

NAKŁADEM OFICERSKIEJ SZKOŁY ARTYLERJI - CZCIONKAMI POMORSKIEJ DRUKARNI ROLNICZEJ S. A. w TORUNIU

OFICERSKA SZKOŁA ARTYLERJI

ALEKSANDER WITOLD-ALEXANDROWICZ, PODPUŁKOWNIK

Główny Zakład
Inżynieryjno-Saperski
L. dz. _____

nr 280

ATLAS

DO

ROZWOJU HISTORYCZNEGO FORTYFIKACJI W ZARYSIE

BIBLIOTEKA PODRĘCZNA
Biura Badań Inżyn. Centr. Zakł. Zoop. Sap.

*dopł
jest 1 egz*

T O R U Ń 1 9 2 4

NAKŁADEM OFICERSKIEJ SZKOŁY ARTYLERJI - CZCIONKAMI POMORSKIEJ DRUKARNI ROLNICZEJ S. A. w TORUNIU

358.2

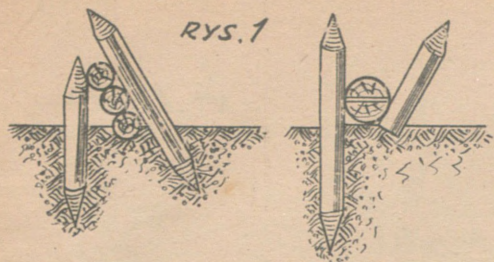
180251/II

dep. Inslytatu Badan Insyiraji

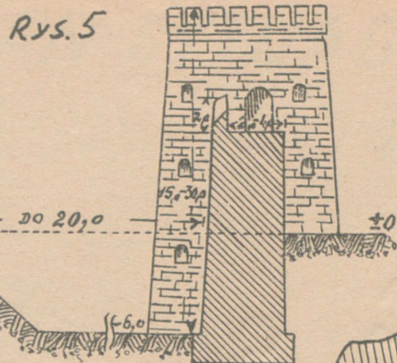

31839/2

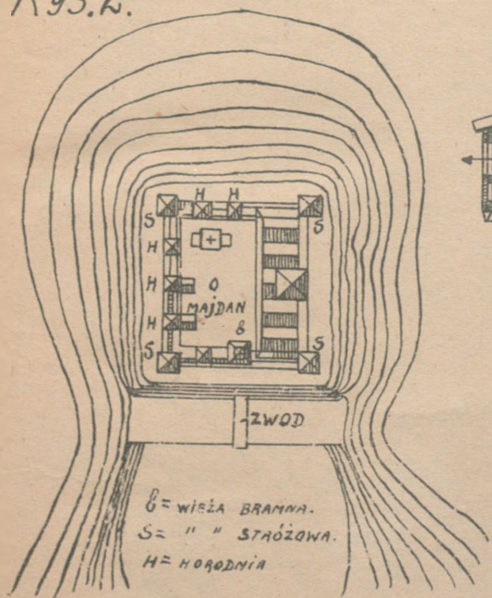
Rys. 1

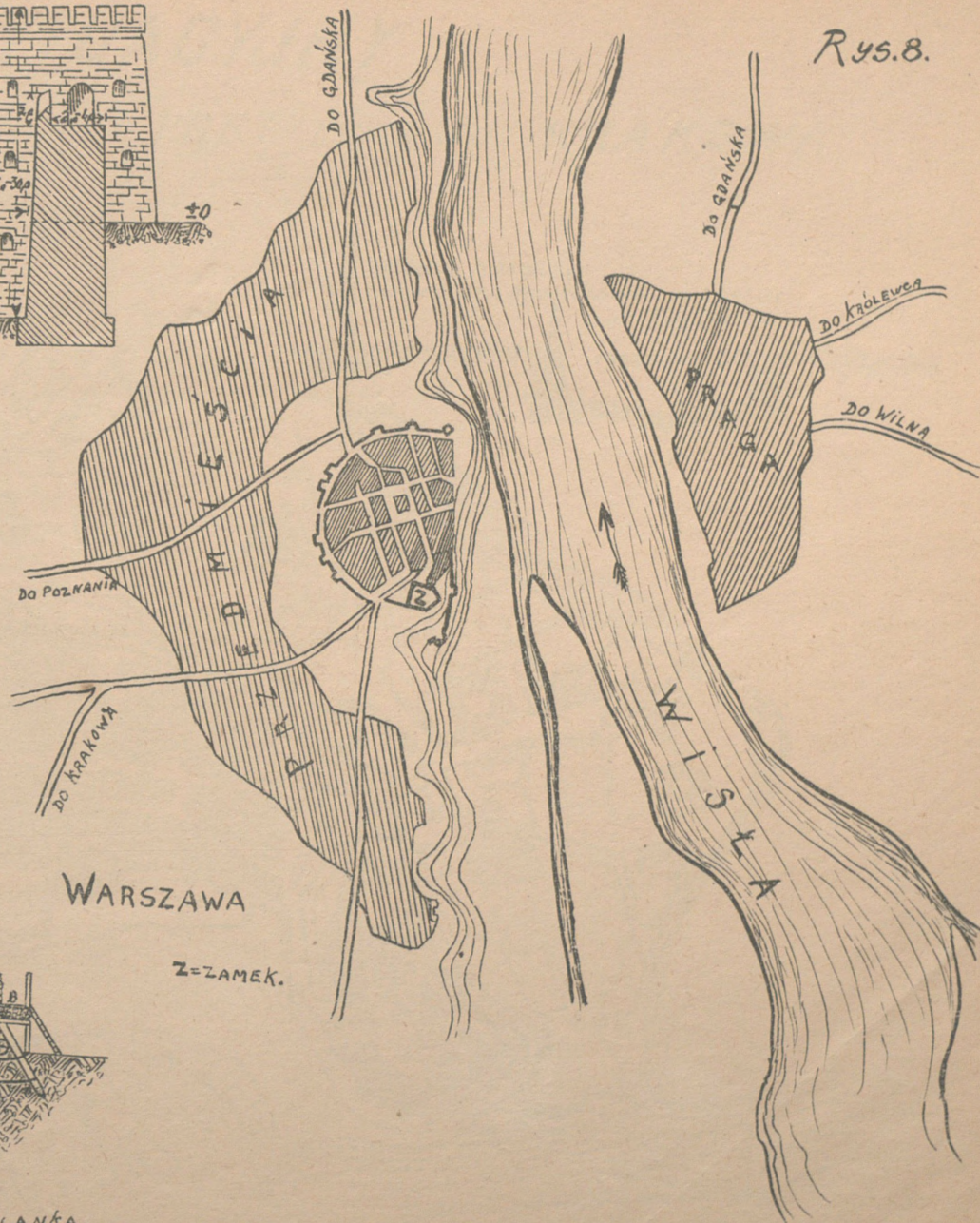
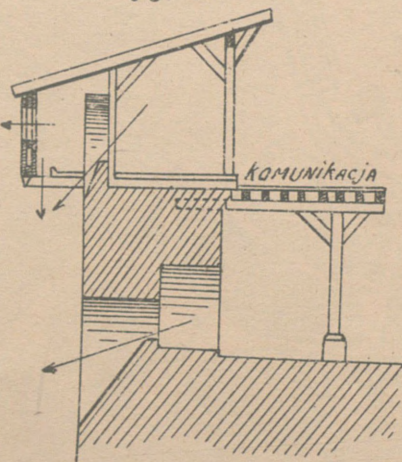
Rys. 5

WAL GRODOWY PRZY KĘCINIE, W X-XI.

Rys. 2.

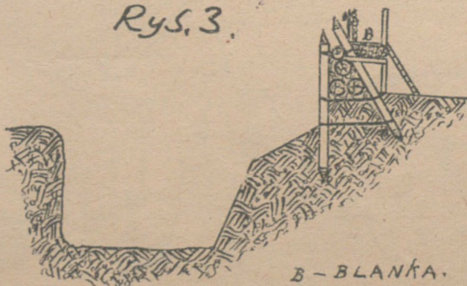

Rys. 6.

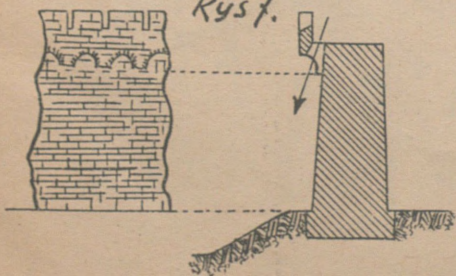
Rys. 8.

Rys. 3.

B-BLANKA.

Rys. 7.

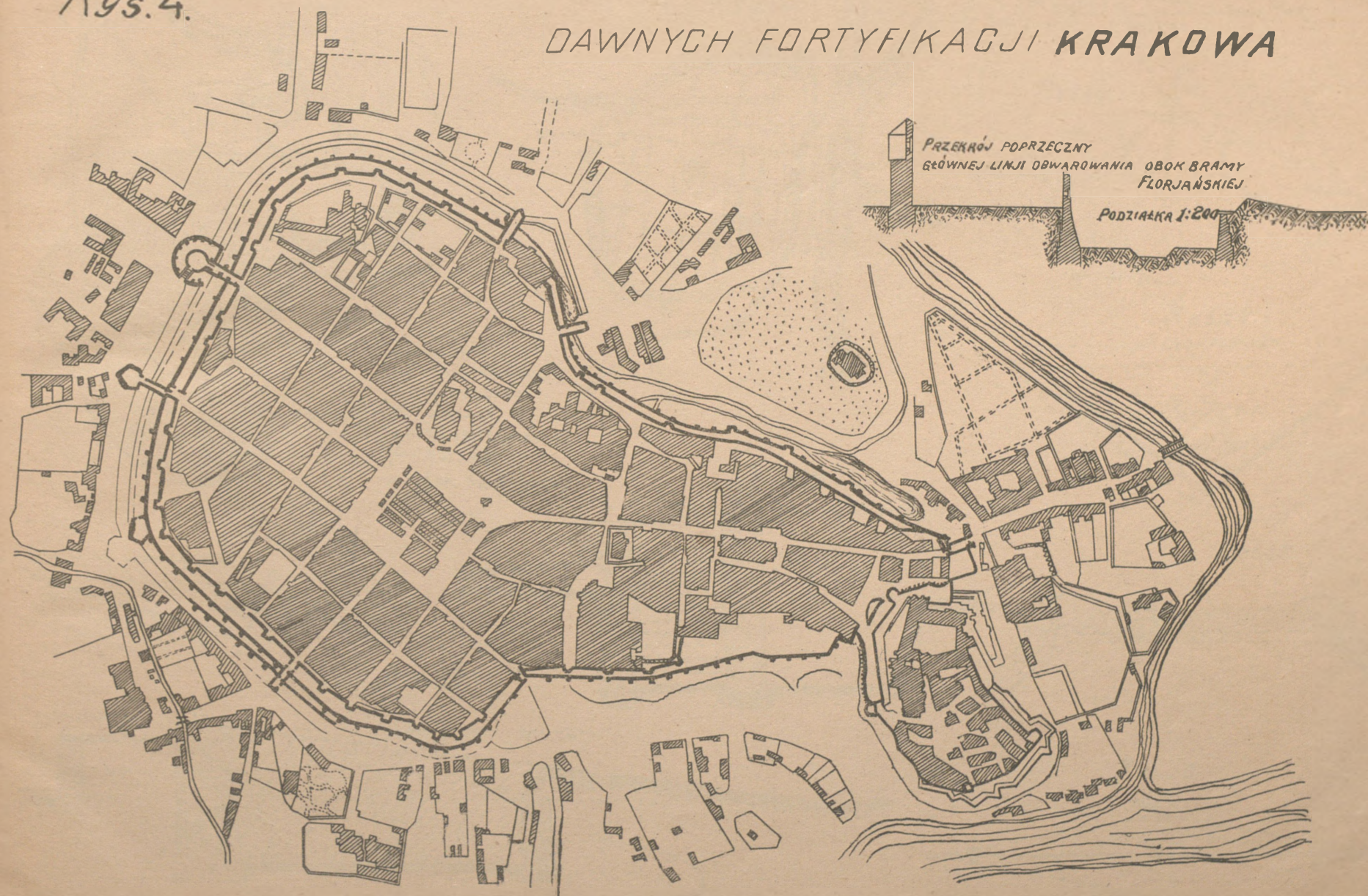

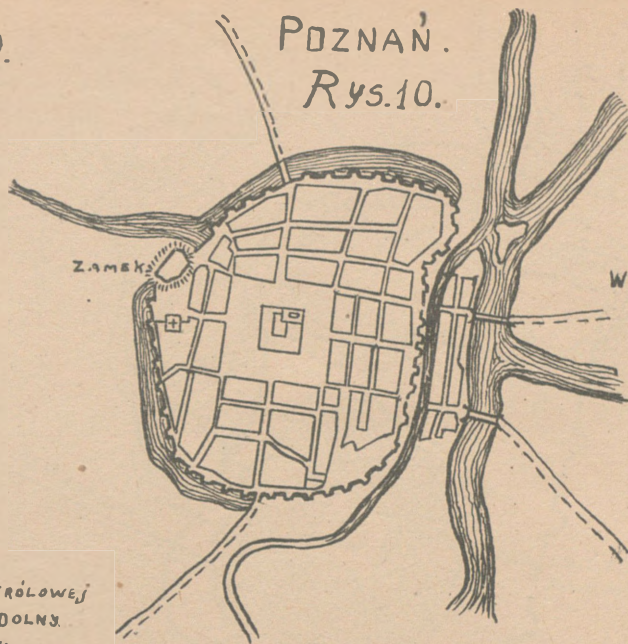
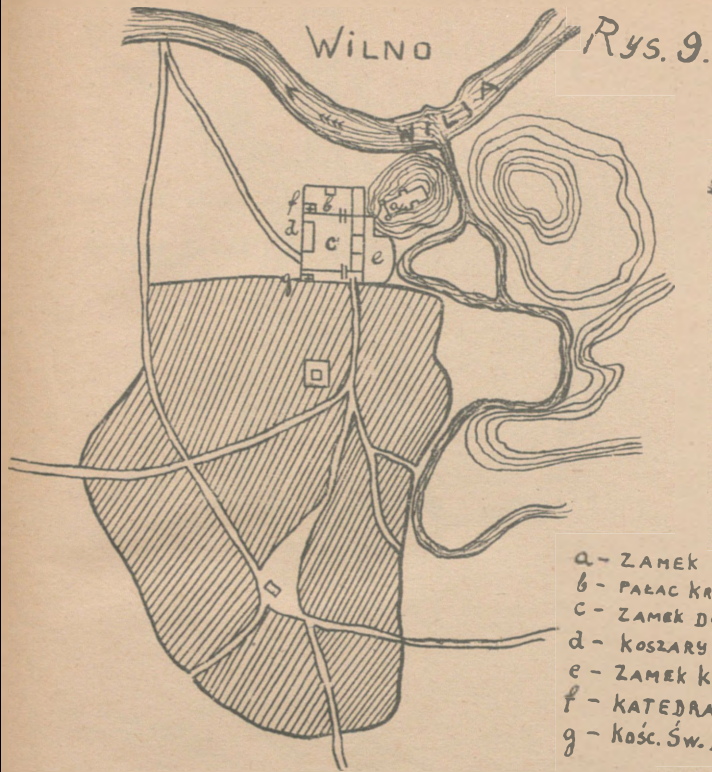
Z-ZAMEK.

PLAN SYTUACYJNY

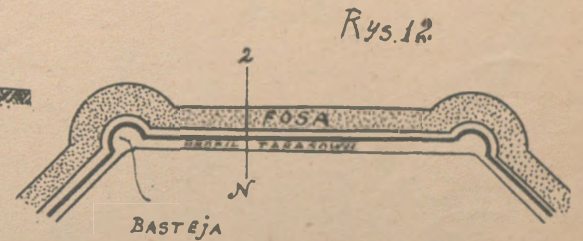
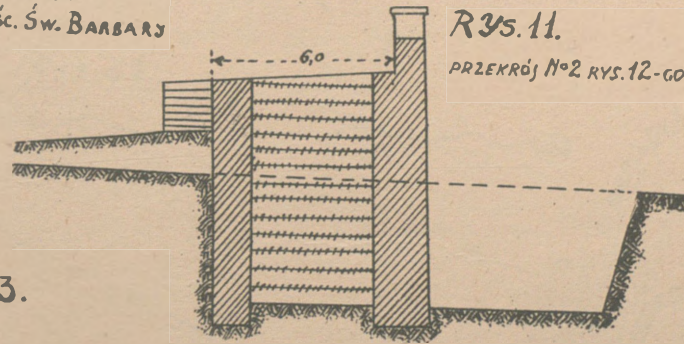
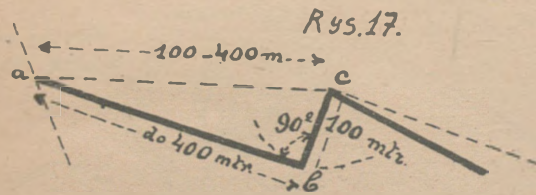
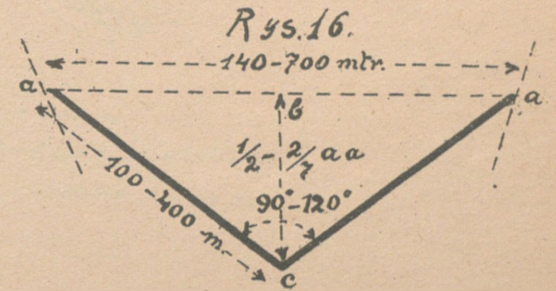
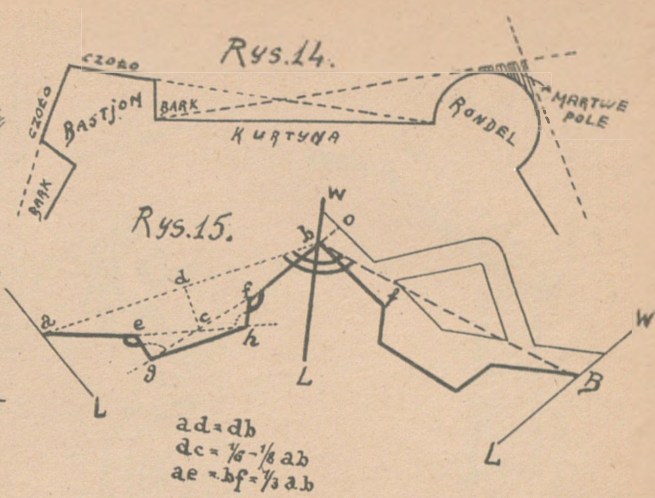
Rys. 4.

DAWNYCH FORTYFIKACJI KRAKOWA

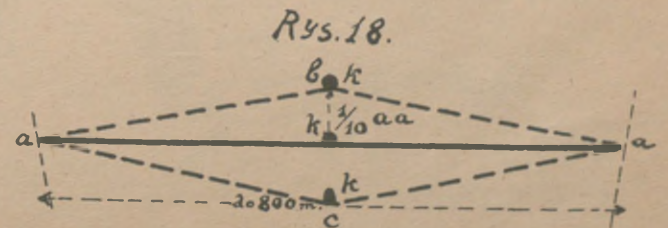
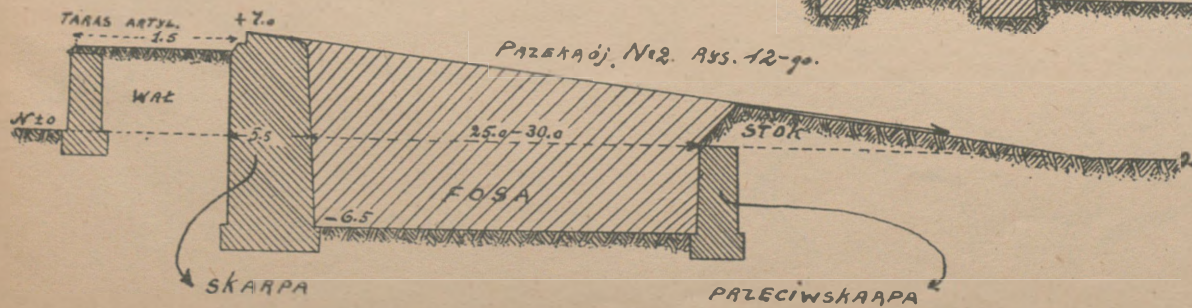

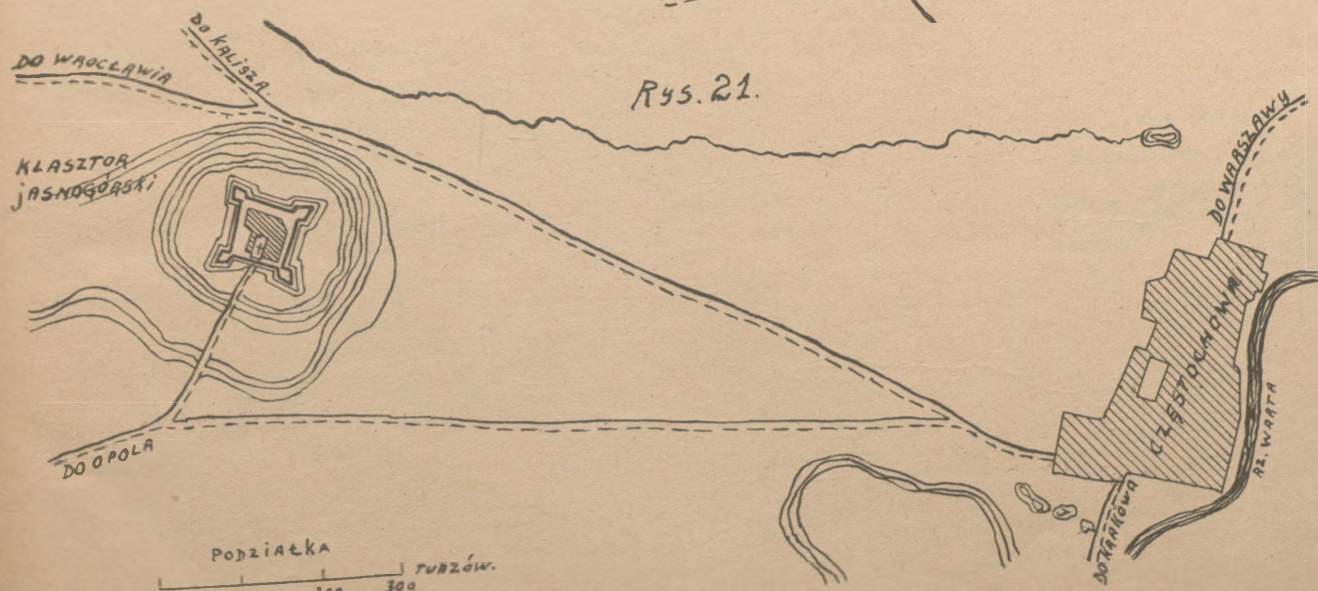
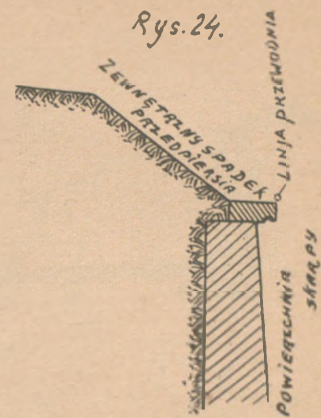
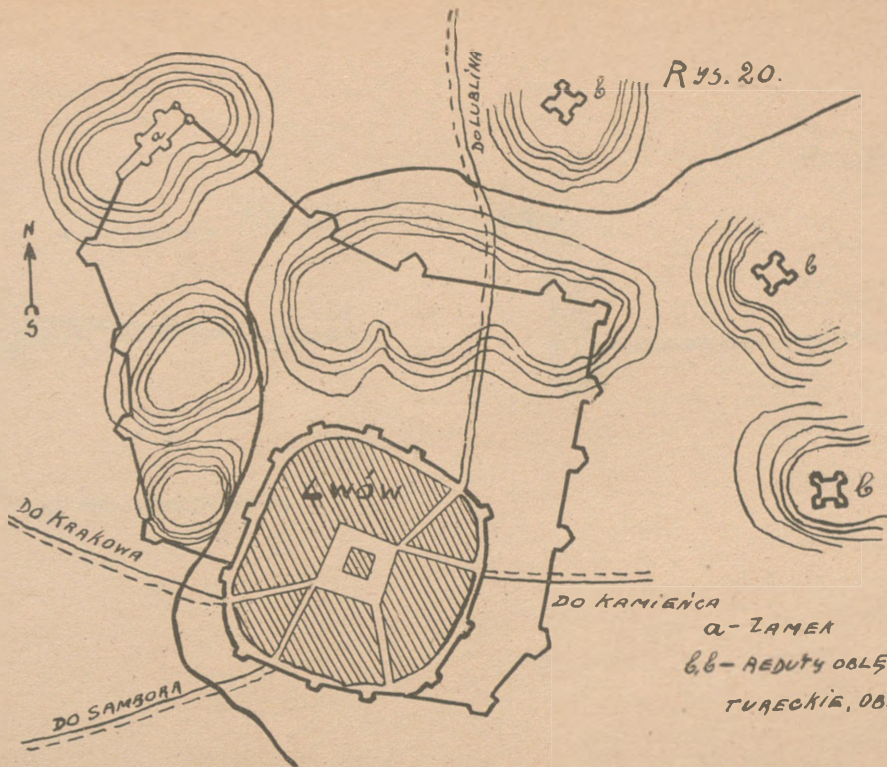
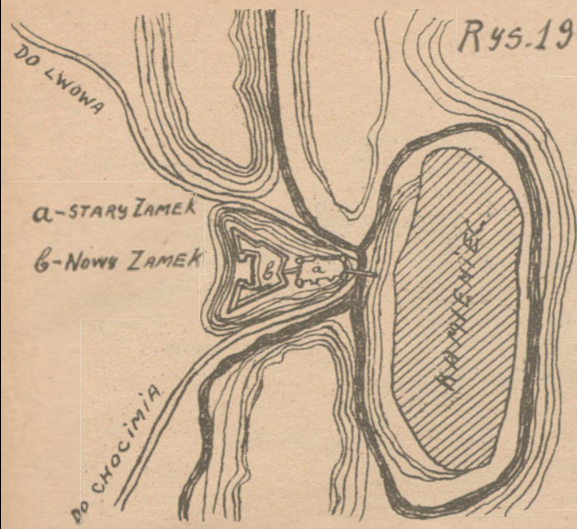

- a - ZAMEK
- b - PAŁAC KRÓLOWEJ
- c - ZAMEK DOLNY
- d - KOSZARY
- e - ZAMEK KRÓLEWSKI
- f - KATEDRA
- g - Kościół Św. Barbary

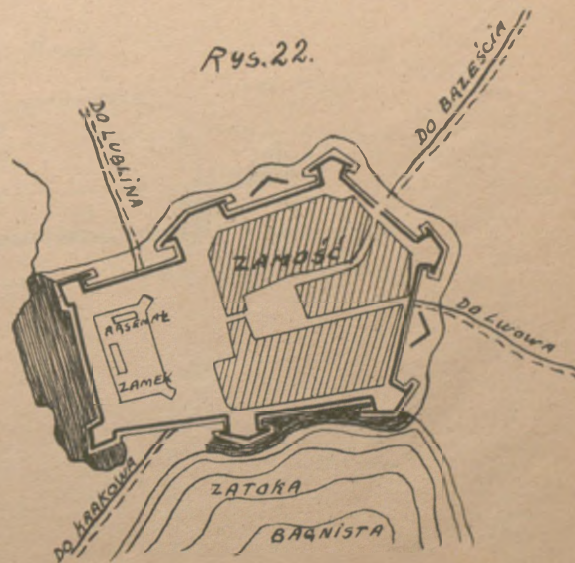

Rys. 13.

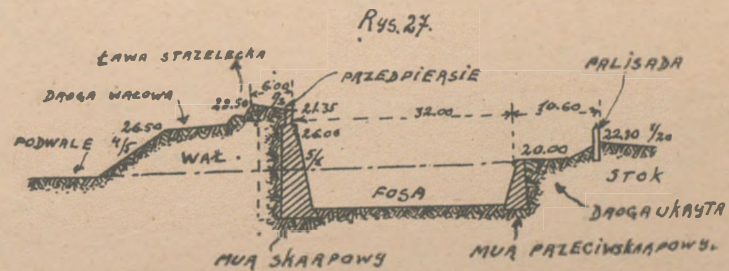
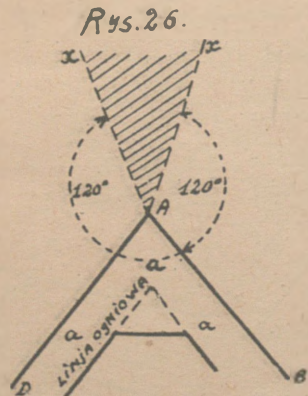
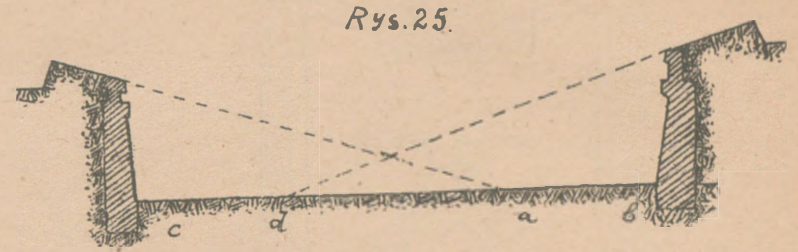
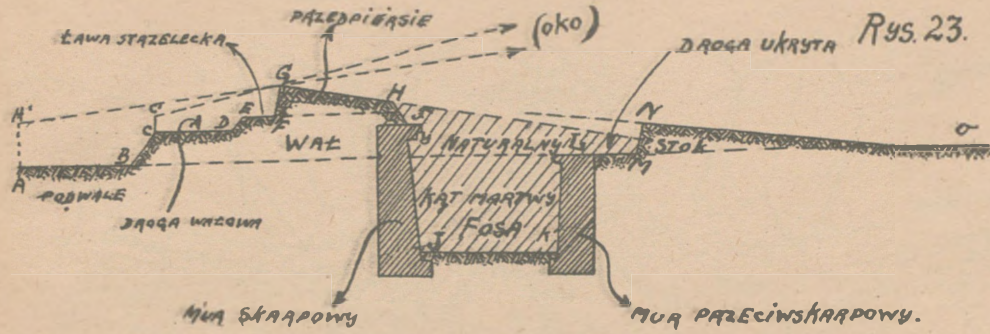

a - ZAMEK
b, b - REDUTY OBLEŻNICZE
TURECKIE, OB. Rys. 34.

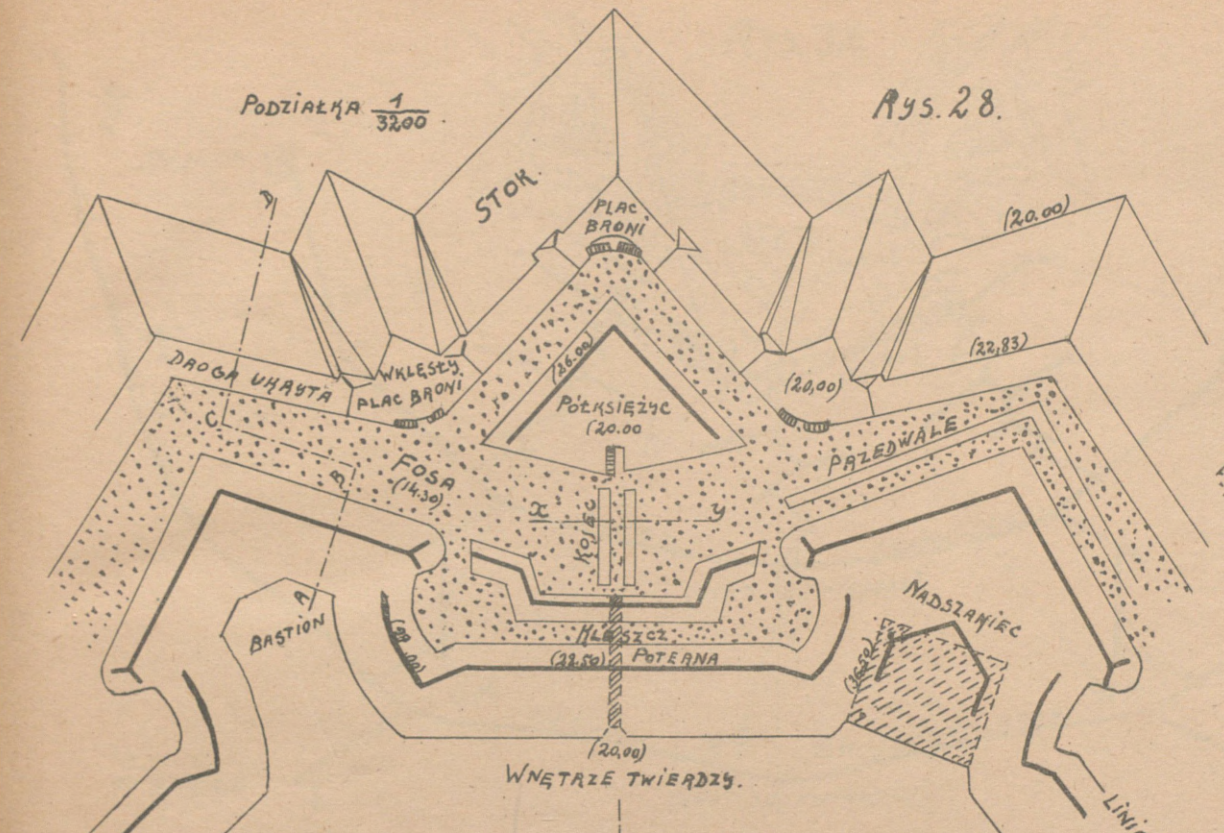

1 Toise = 1,949 m.

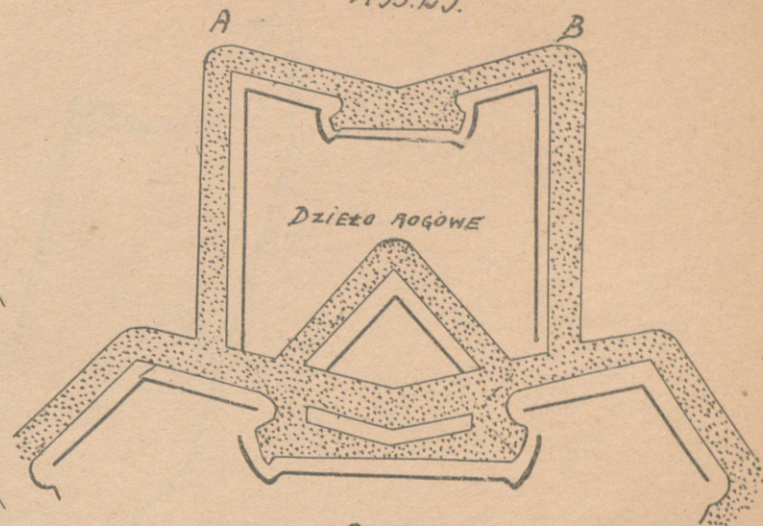

PODZIAŁKA $\frac{1}{3200}$

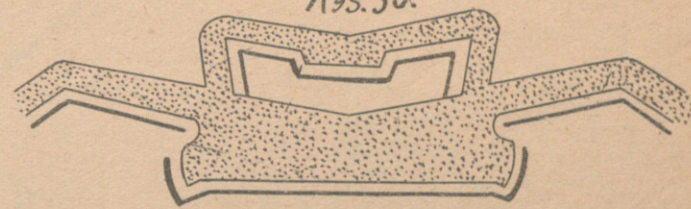
Rys. 28.

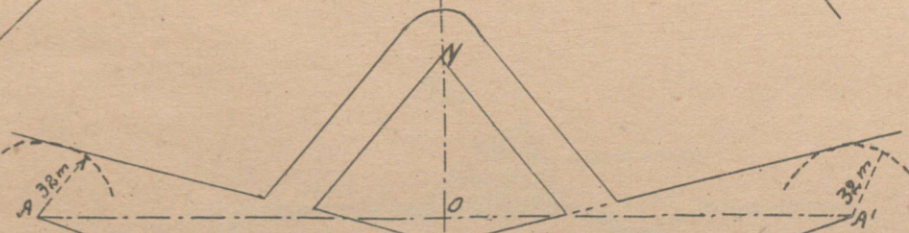
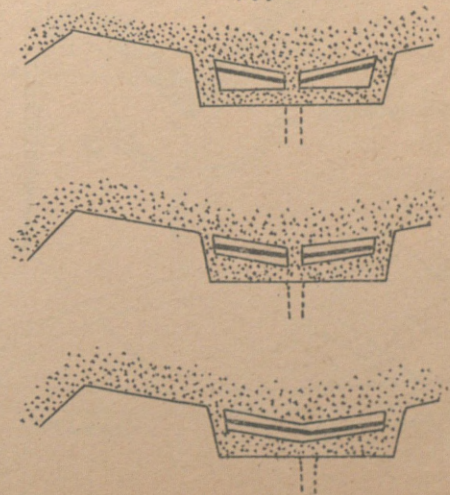
Rys. 29.

Rys. 30.

Rys. 31.

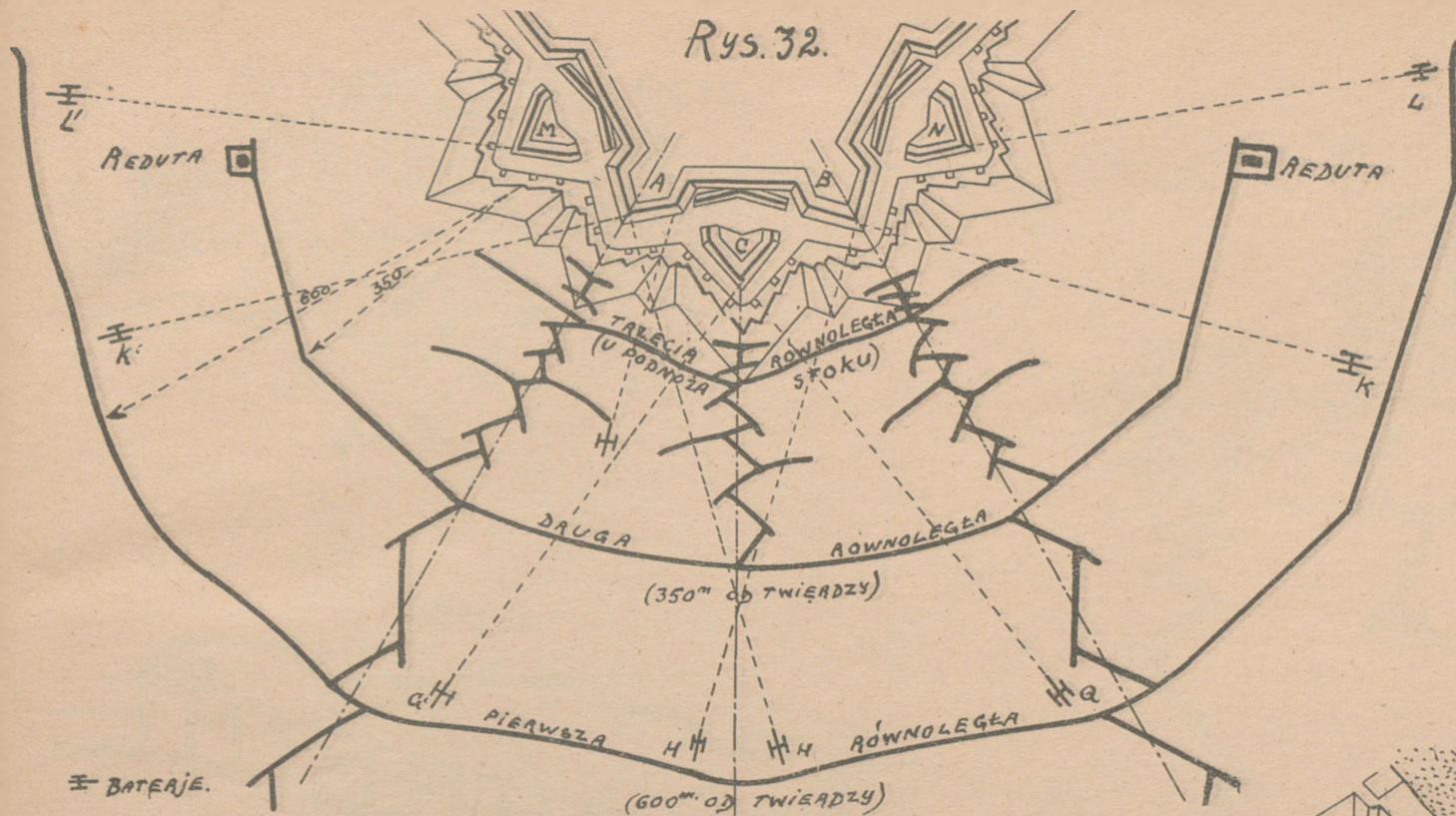
NARYS FRONTU
 $AA' = 360m$
 $OM = 60m$
 $AB = A'B' = 100m$
 $BC = BB' = 100m$
 $O'A' = 80m$

UCHO

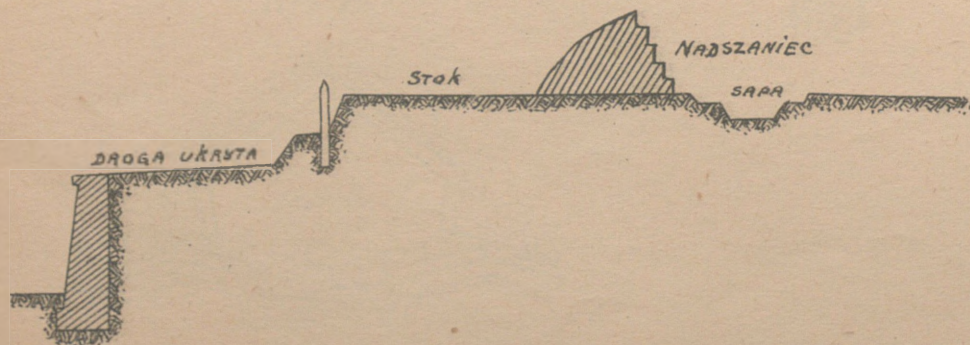
(PZEHŁÓJ ABCD NA RYS. 22)

NARYS UCHA
 $BO = \frac{1}{3} BC$
 $FC = BD = 10m$
 $QE = QF$
 $\triangle QEF - \text{RÓWNOBOCZNY.}$

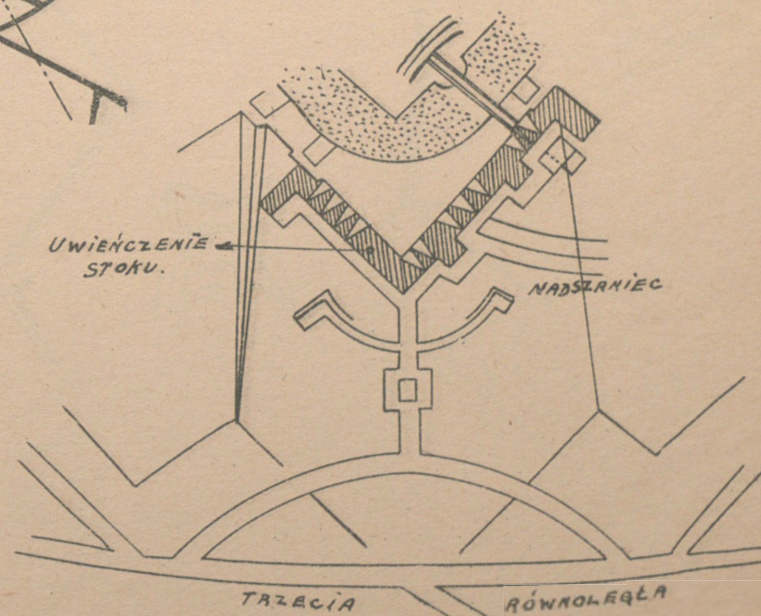
Rys. 32.

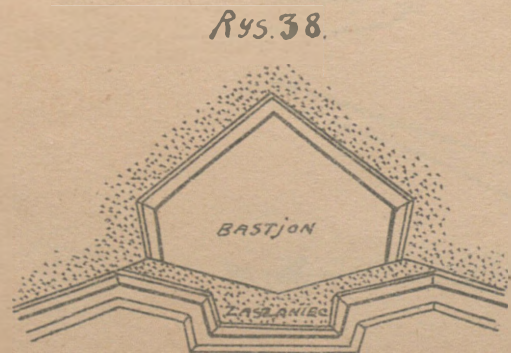
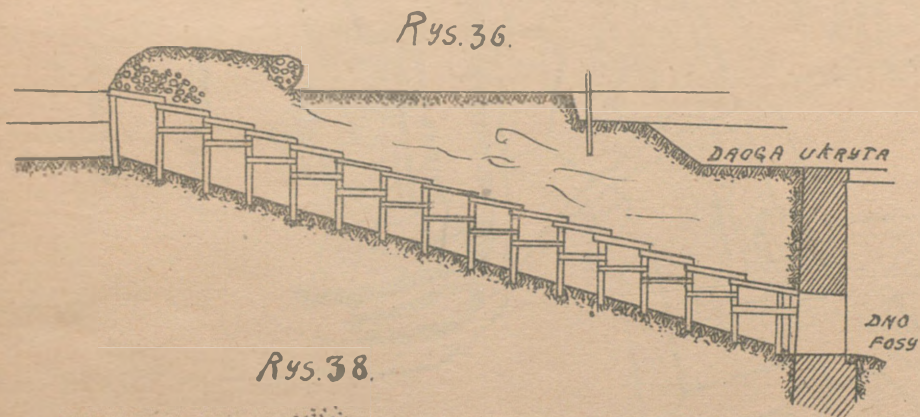
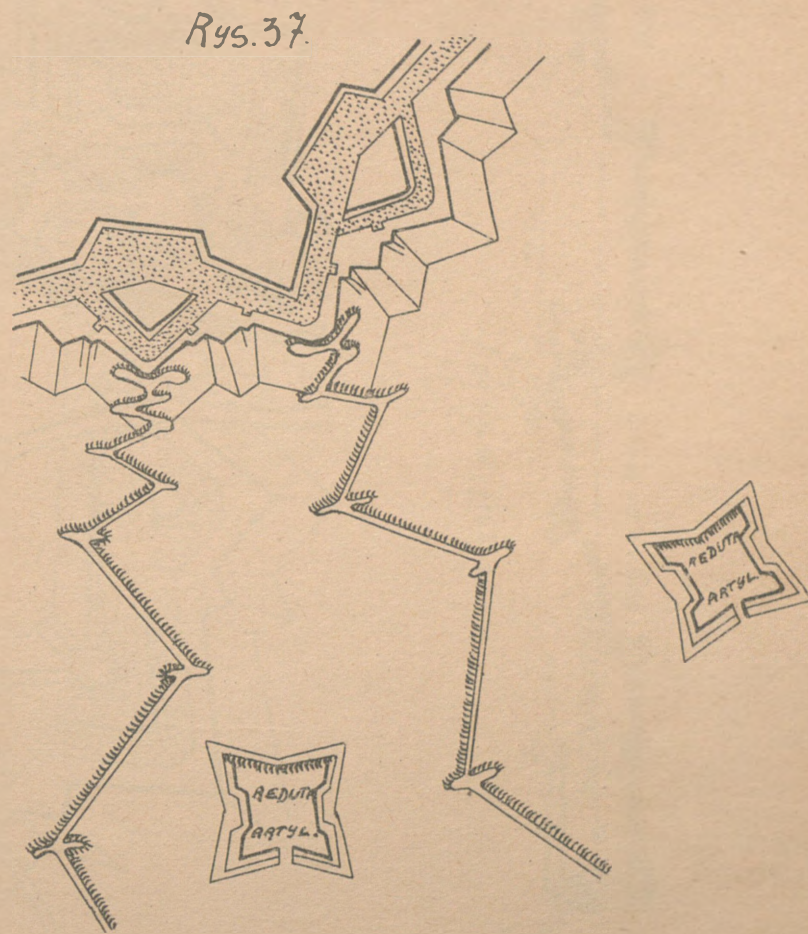
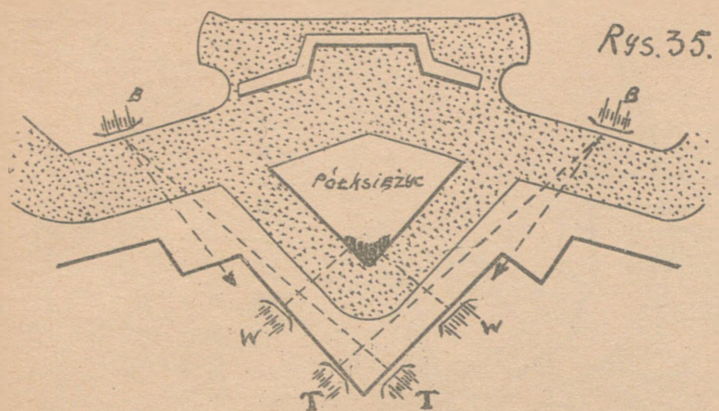

Rys. 34.

Rys. 33.

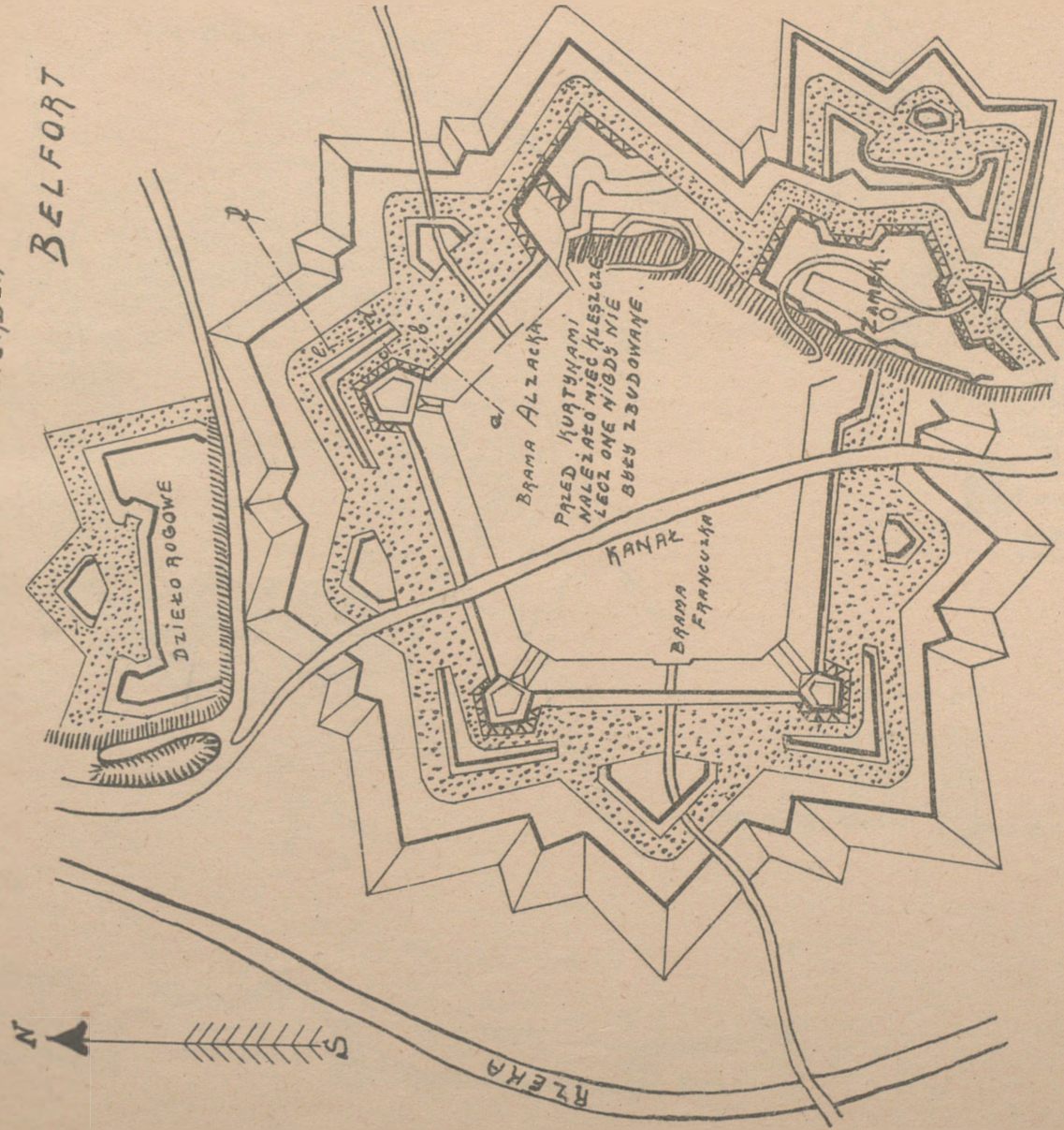

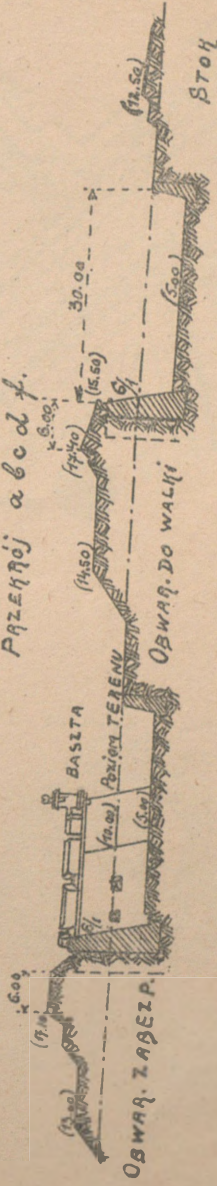
Rys. 39

SKALA $\frac{1}{5500}$

TWIERDZA BELFORT

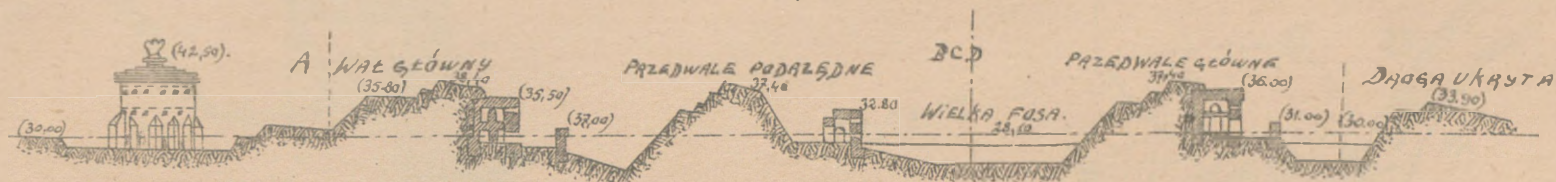
Przebieg a b c d f.

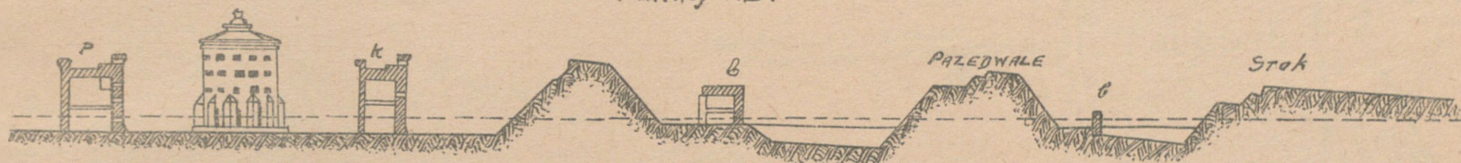
Rys. 41a.

PROFIL ABCDE.

Rys. 42.

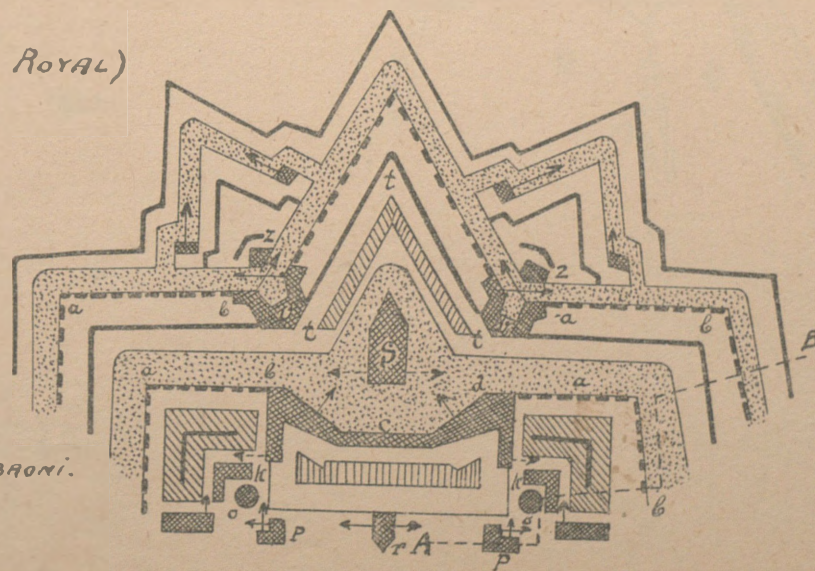
PRZEKROJ AB.

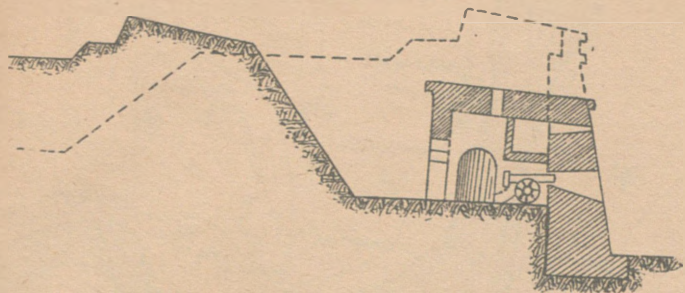
LEGENDA.

(FORT ROYAL)

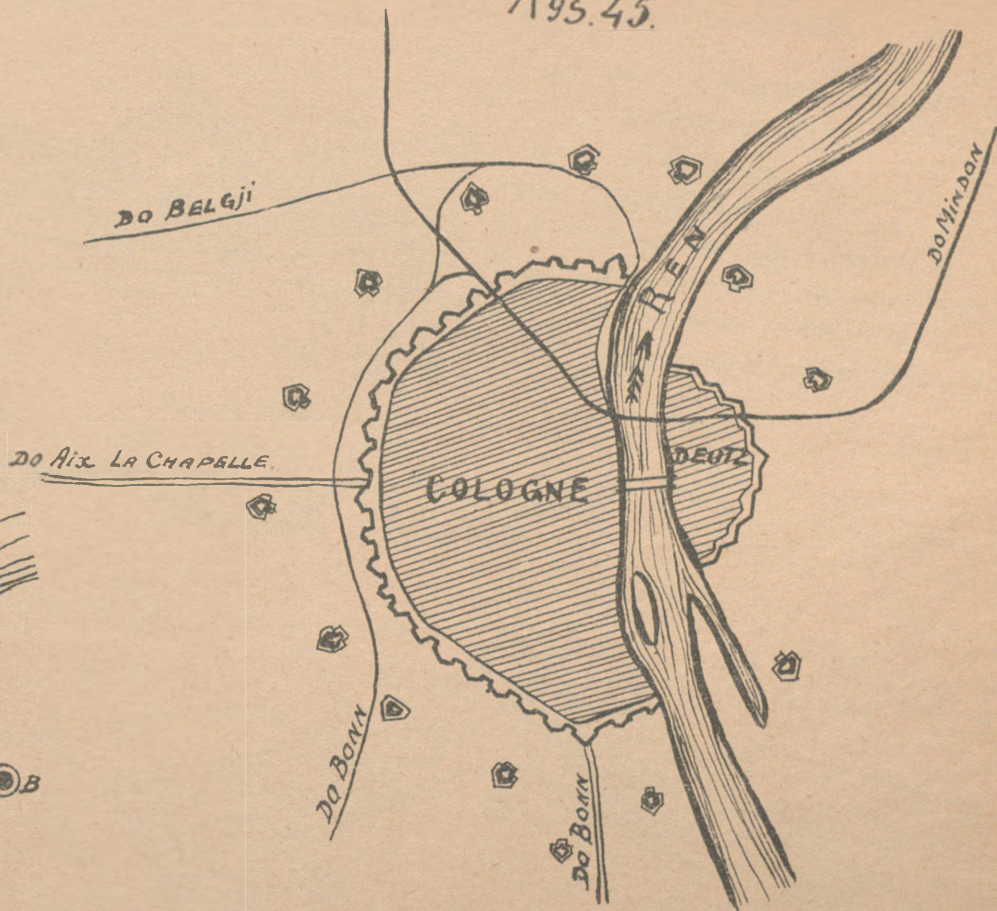
- ab - SKRAPA ODOSOBNIOMA O KAZAMATACH.
- bcđ - SKRAPA PRZYLEGAJĄCA O KAZAMATACH.
- k - KOSZARZ KAZAMATOWE 2-PIĘTAROWE.
- p - " " " " PIĘTAROWE.
- o - BASZTA
- r - KOJEC PIĘTAROWY.
- s - WIELKI KOJEC.
- ttt - KAZAMATA POGOTOWIA NA PRZEDWALU.
- v - ZNIŻONE DZIAŁOBITNIE KAZAMATOWE.
- z - SCHRON POGOTOWIA ŚRODSZANCA PLACU BRONI.

Rys. 43.

Rys. 45.

Rys. 44.

Rys. 48.

Plan oblężenia Warszawy

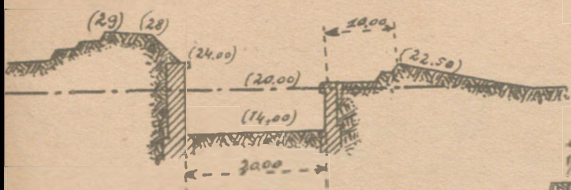
od 27 lipca do 6 Września 1831r.

Podczas oblężenia spalone: Marymont, Wola,
Szczęśliwice, Odolany.

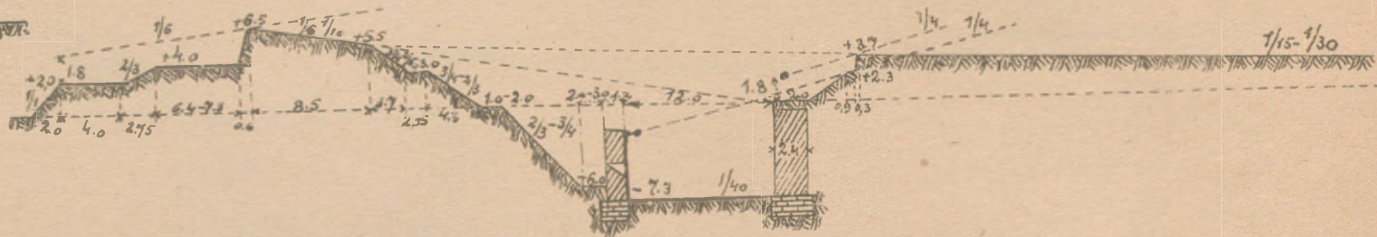
0. 1000. 2000. 3000 kilometrów.

Rys. 50a.

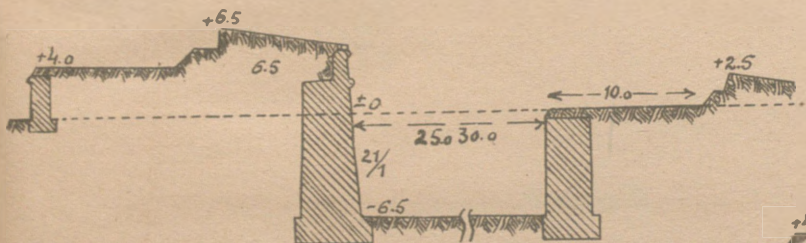
Rys. 51.

PRZEKROJ O ODSEPAROWANYM MURZE SZKARPOWYM I Z PRZYLEGAJĄCĄ DO PRZECIWSKARPY DROGĄ UKRYTĄ.

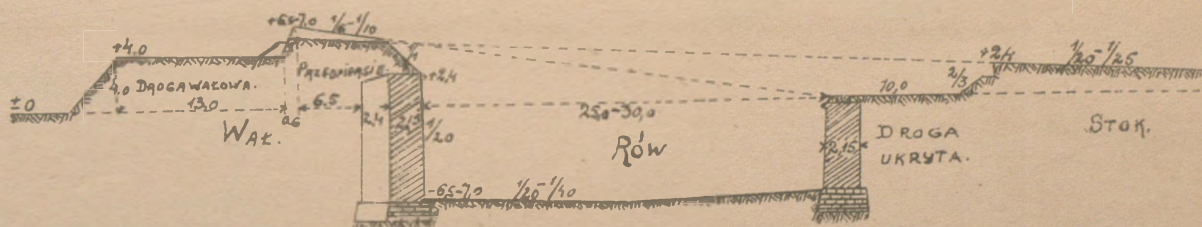
Rys. 51a.

PRZEKROJ OBWAROWANIA STAŁEGO W KOŃCU WIEKU XVI.

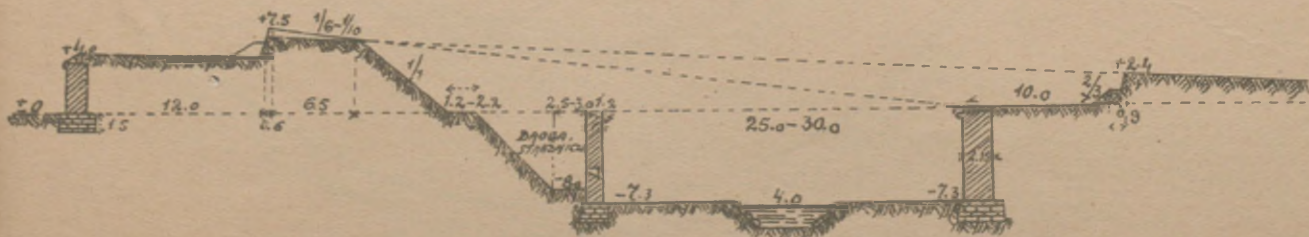
Rys. 51b.

PRZEKROJ OBWAROWANIA STAŁEGO W KOŃCU WIEKU XVIII-GO.

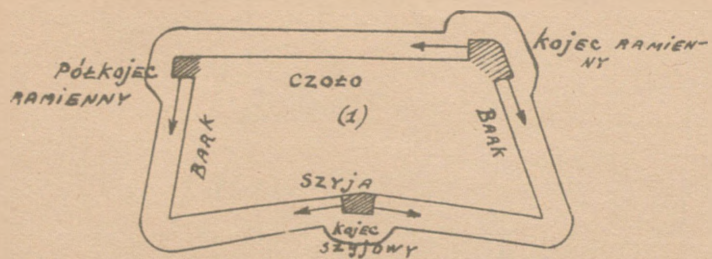
Rys. 51c.

PRZEKROJ OBWAROWANIA STAŁEGO W POCZĄTKU WIEKU XIX

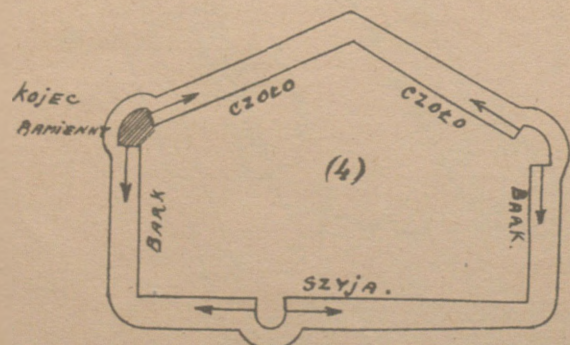
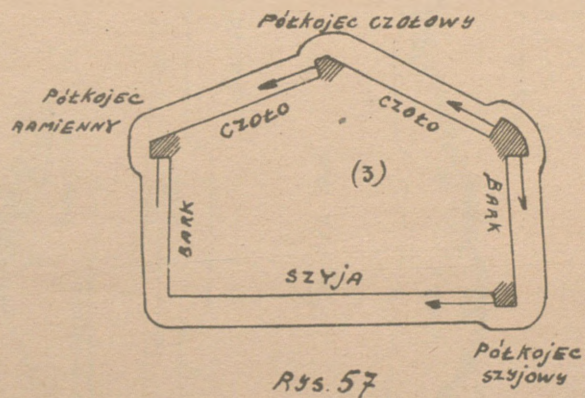
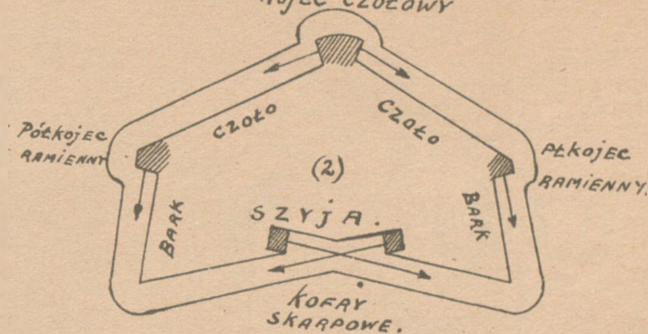

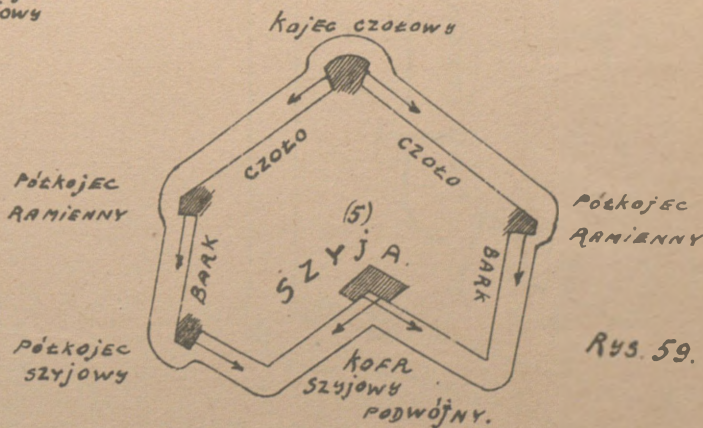
Rys. 55.

Rys. 56.
Kojec czołowy

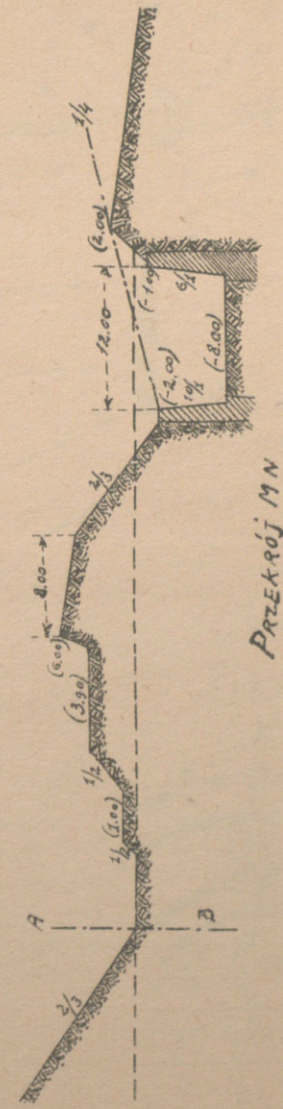
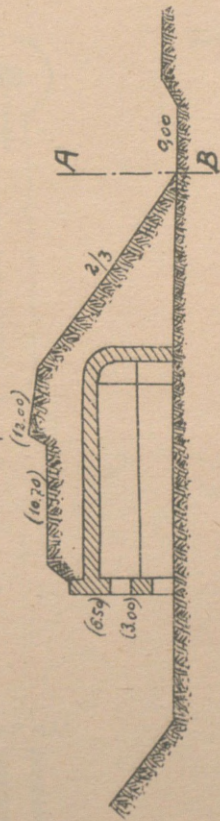
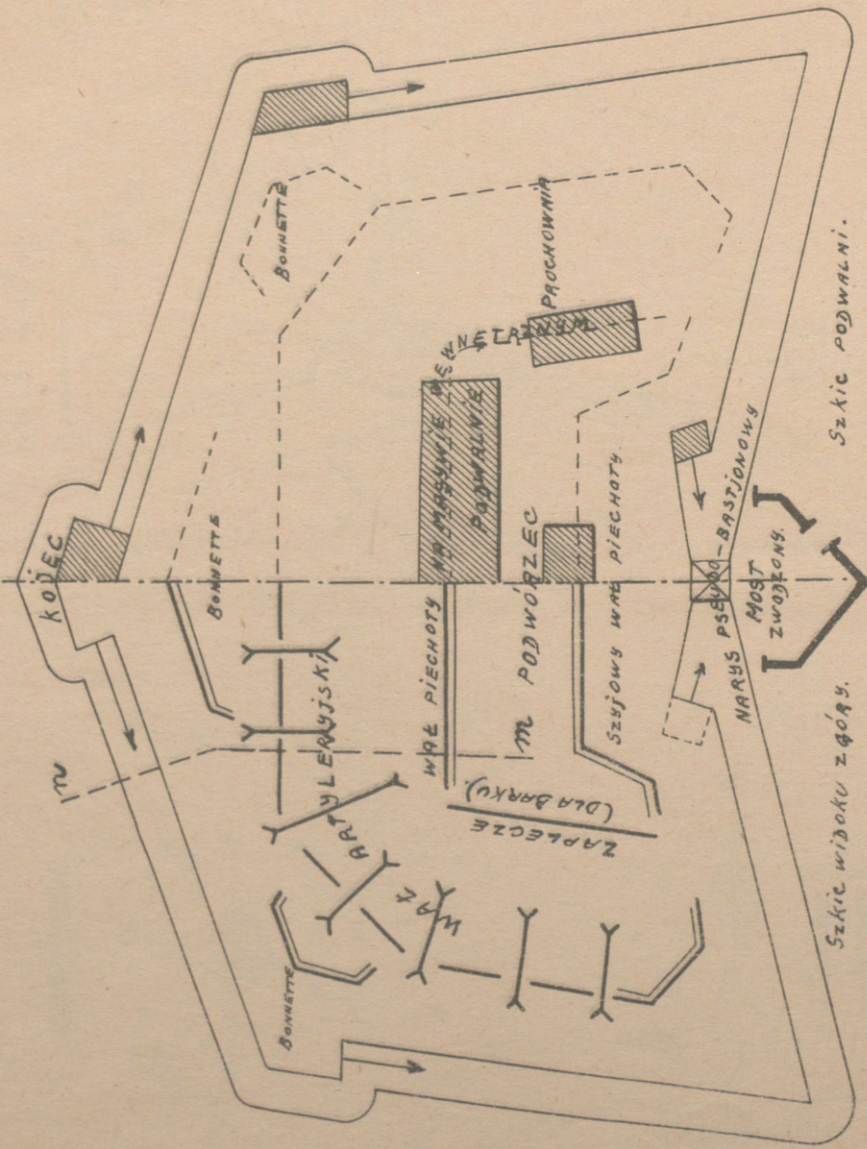
Kojec szujowy. Rys. 58.

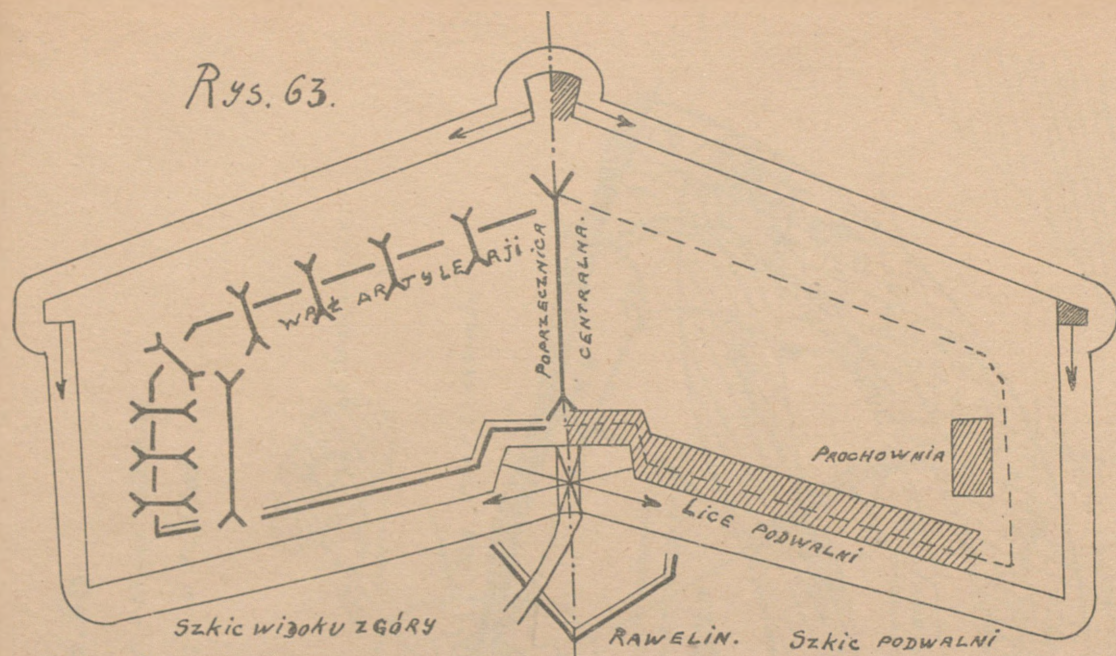
Rys. 59.

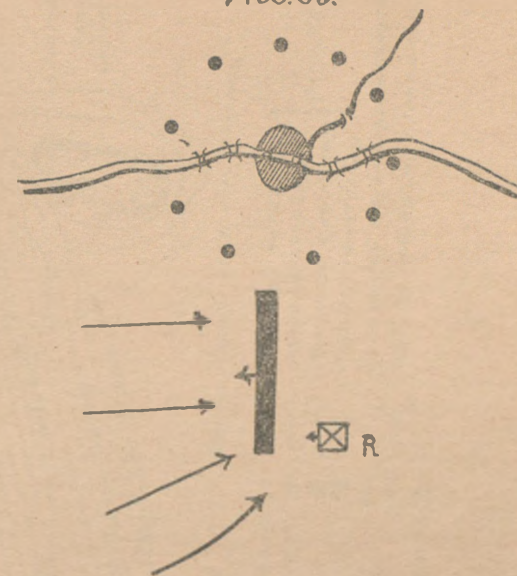
Rys. 61.

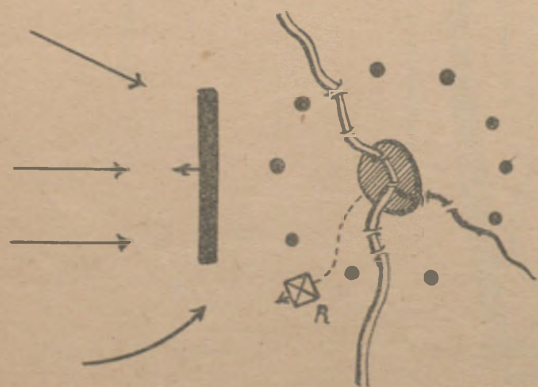
Rys. 63.

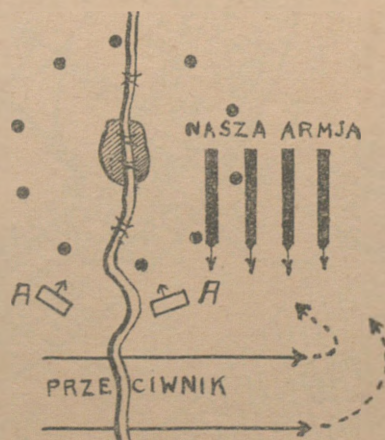
Rys. 65.

Rys. 64.

Rys. 66.

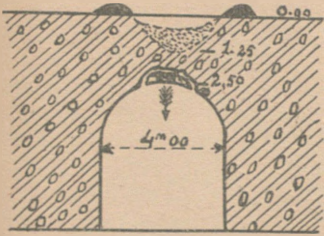

Rys. 67.

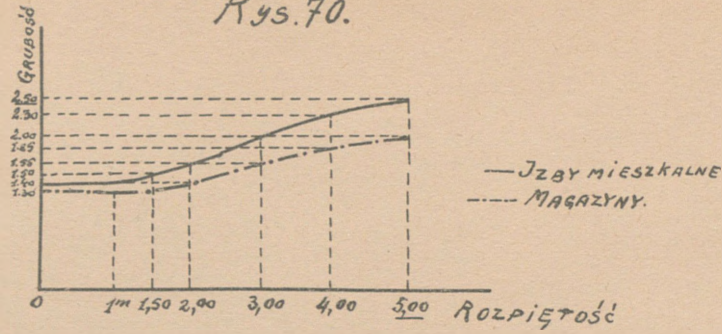

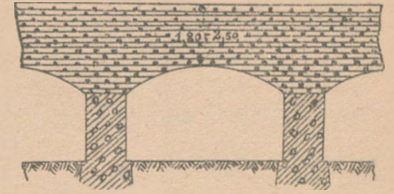
Rys. 69.

Rys. 70.

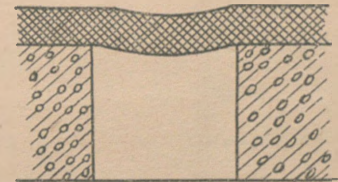

Rys. 71.

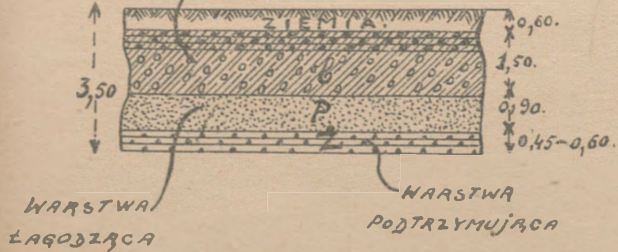
Rys. 73a.

Kształt stropu płaskiego po szeregu wybuchów pocisków ponad nim

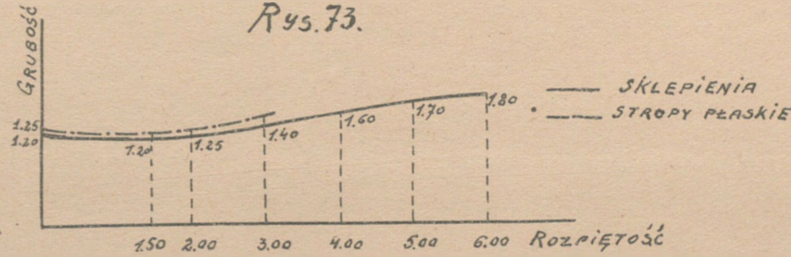

WARSTWA
DETONUJĄCA

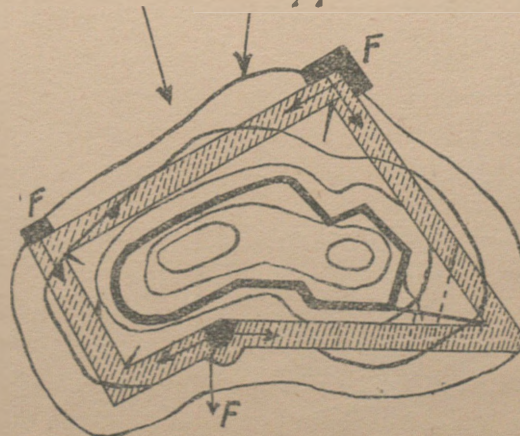
Rys. 72.

Rys. 73.

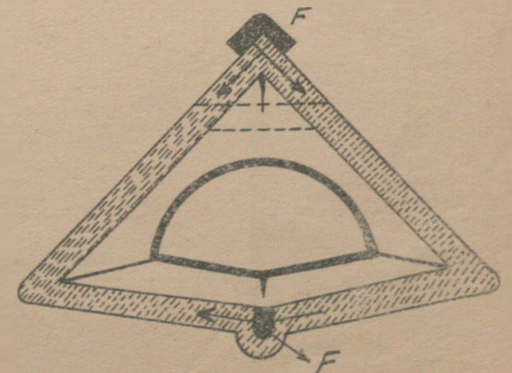

Rys. 77.

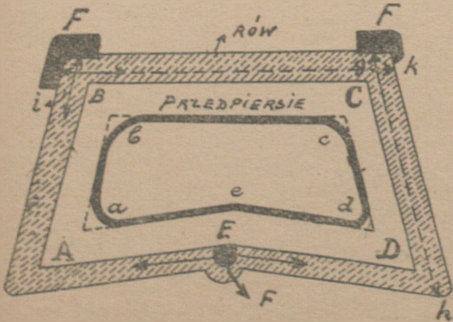

abcde - Linja ogniowa
 ABCDE - Linja przewodnia
 F - BUDOWLA FLANKUJĄCA
 gh, ik - Linje obronne

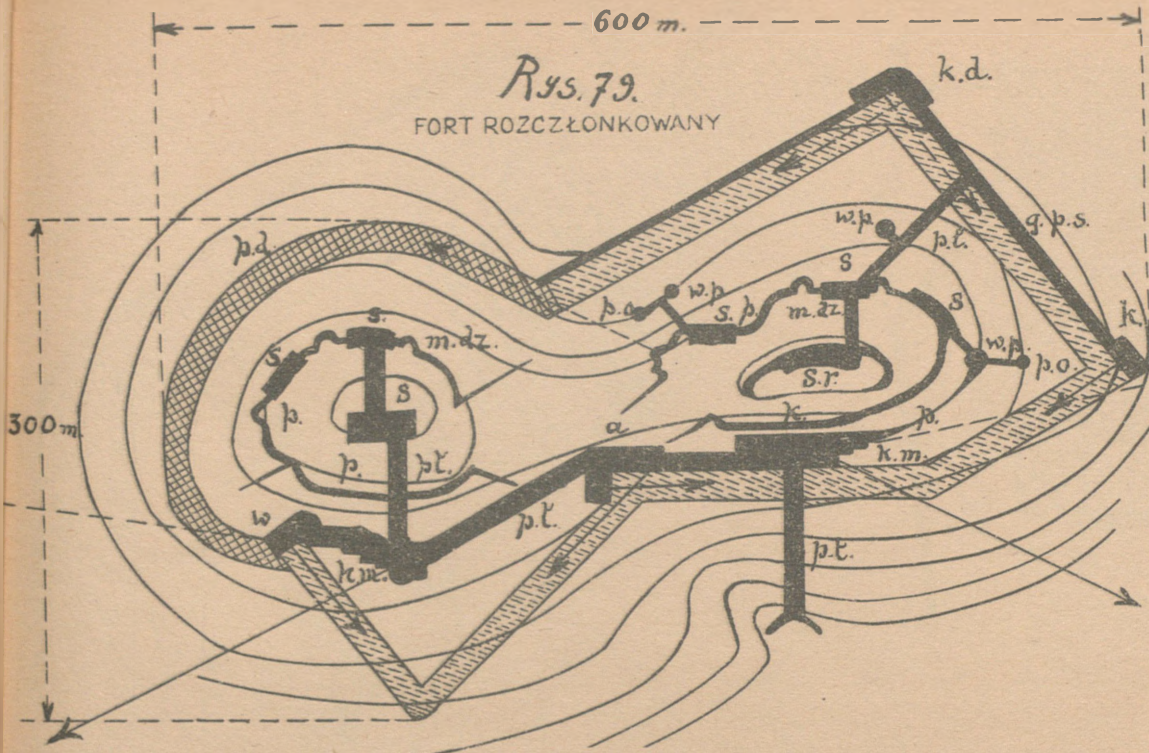
Rys. 78.

Rys. 76.

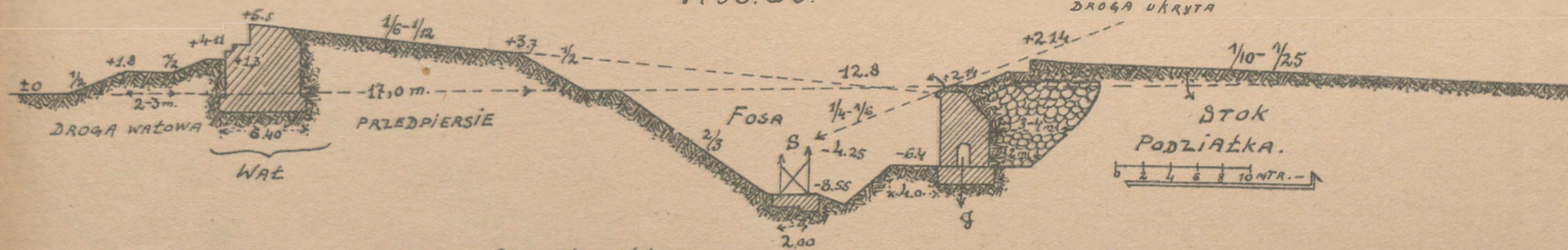

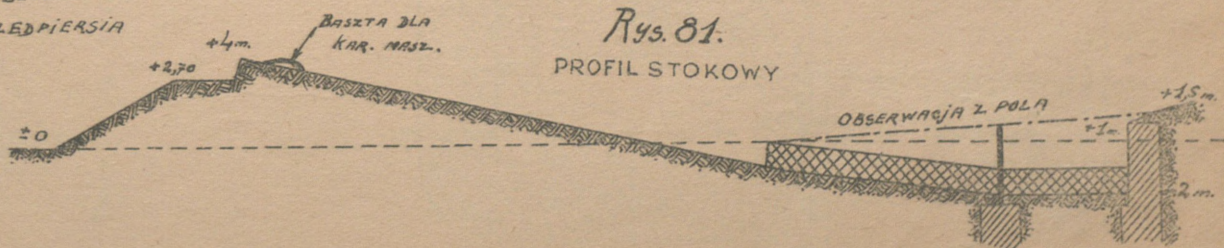
LEGENDA

- p. PRZEDPIERSIE BETONOWANE.
- s. SCHRONY BETONOWE.
- s.p. SCHRONY W ZASZŁANCU.
- k. KOSZARY BETONOWE, LUB JASKINIOWE.
- p.t. POTERNY BETONOWE, LUB JASKINIOWE.
- k.m. PÓŁKOJCE MIĘDZYPOLA.
- k.p. KOFA POJEDYŃCZY.
- k.d. KOFA PODWÓJNY.
- a. KOJEC.
- b. PÓŁKOJEC.
- m.d.z. MIEJSCE NA DZIAŁO (LUB KAR. MASZ.).
- w.p. BASZTA PANCERNA.
- p.o. PANCERNY POSTERUNEK OBSERWACYJNY.
- g.p.s. GANEK PRZECIWSKARPOWY.
- p.d. PRZESŁKODY Z DRUTU KOLCZASTEGO.

Rys. 80.

SZCZEGÓŁ CIĘŚCI BETONOWEJ PRZEDPIERSIA

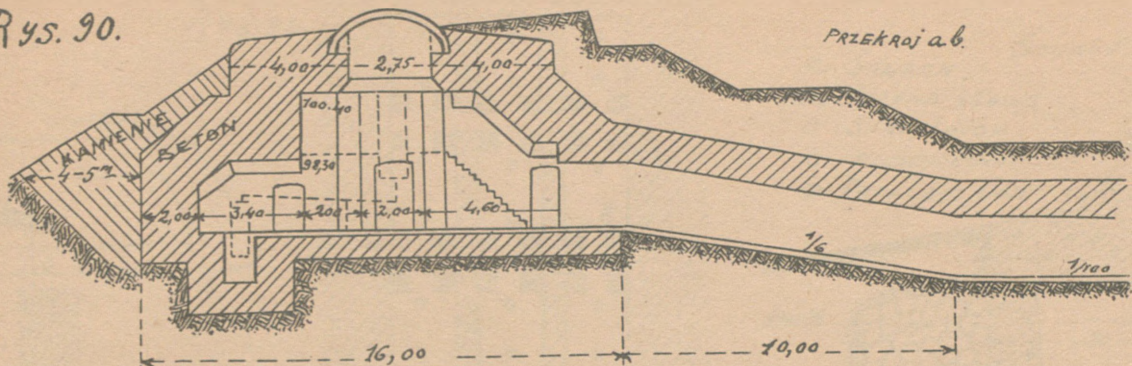

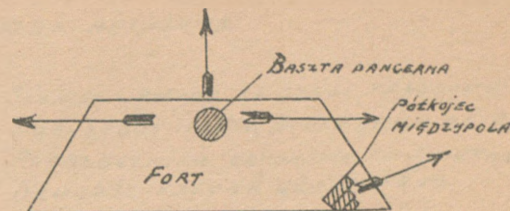

Rys. 90.

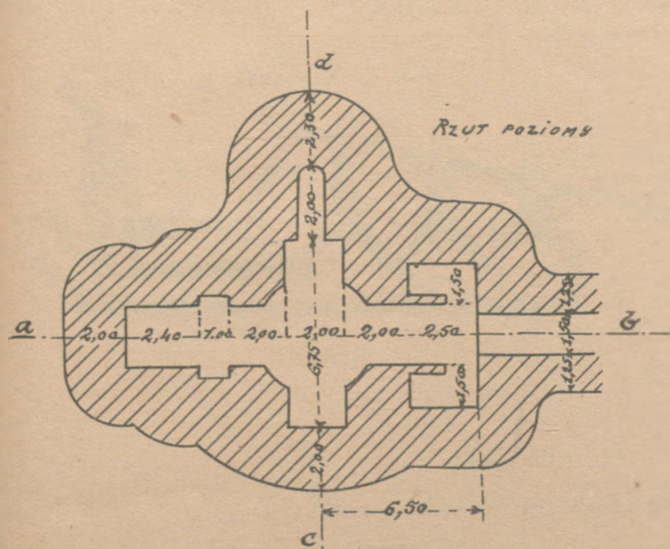
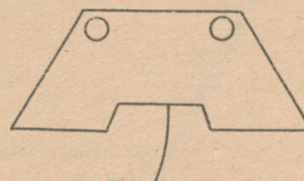
BASZTA FLANKUJĄCA ZE SWYM PUNKTEM OBSERWACYJNYM.

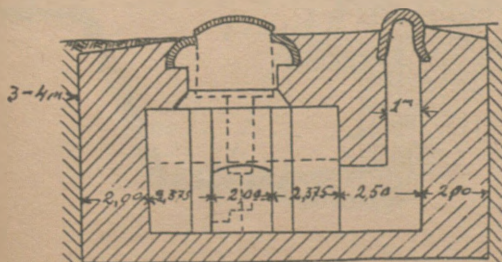
Rys. 91.

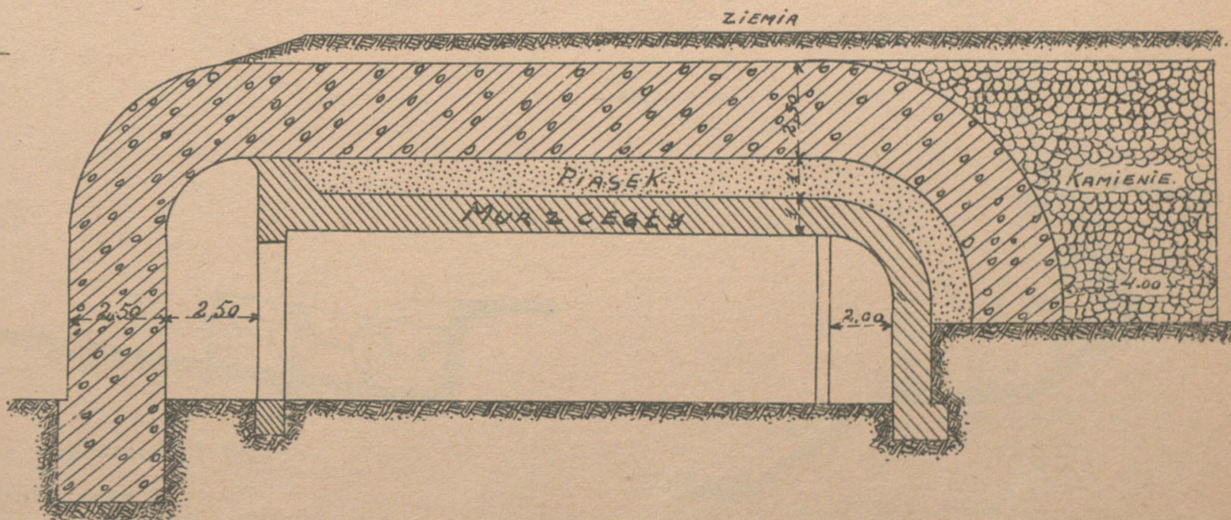
Rys. 92.

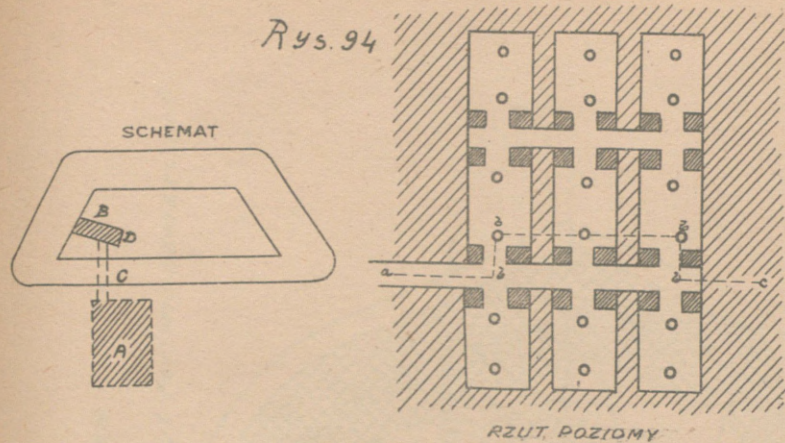
PRZEKROJ c-d

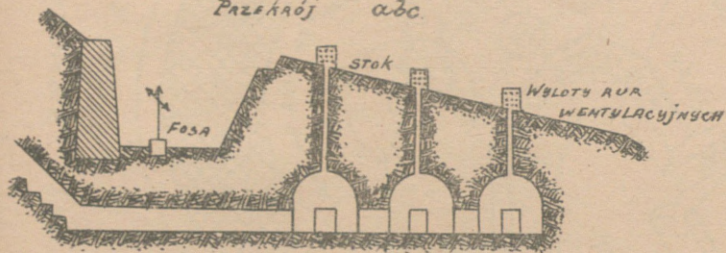
Rys. 93.

Rys. 94

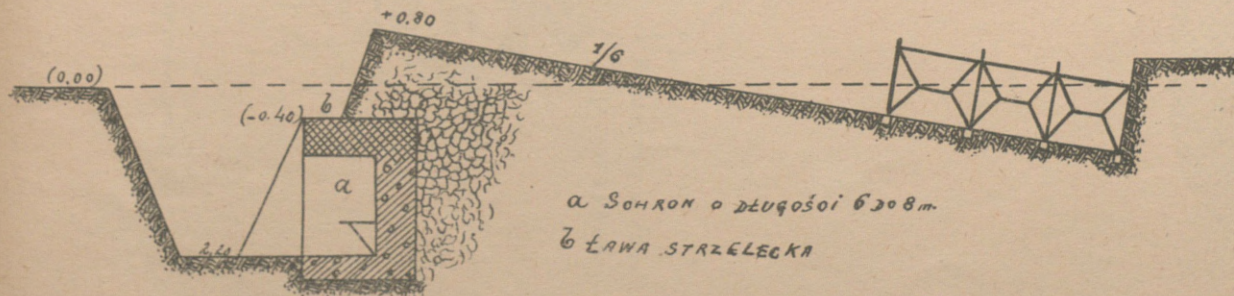

Przekrój a-b-c

Rys. 95.

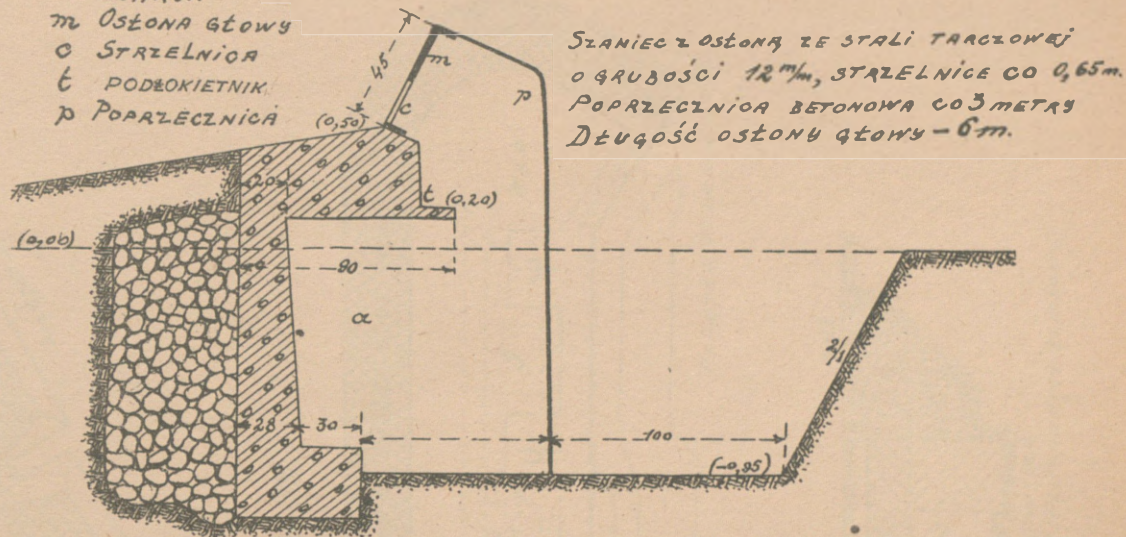
PROFIL SZANCA W TERENIE.

a SCHRON O DŁUGOŚCI 6.308 m
b ŁAWA STRZELECKA

Rys. 97.

SCHRON LEKKI I DASZEK METALOWY.

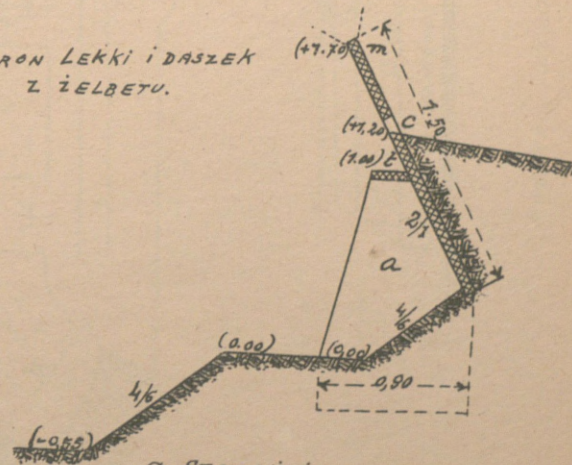

a SCHRON
m OSŁONA GŁOWY
o STRZEŁNICA
ε PODŁOKIETNIK
p POPRZECZNICA

SZANIEC Z OSŁONĄ ZE STALI TARCZOWEJ
O GRUBOŚCI 12 mm, STRZEŁNICE CO 0,65 m.
POPZECZNICA BETONOWA CO 3 METRY
DŁUGOŚĆ OSŁONY GŁOWY - 6 m.

Rys. 96.

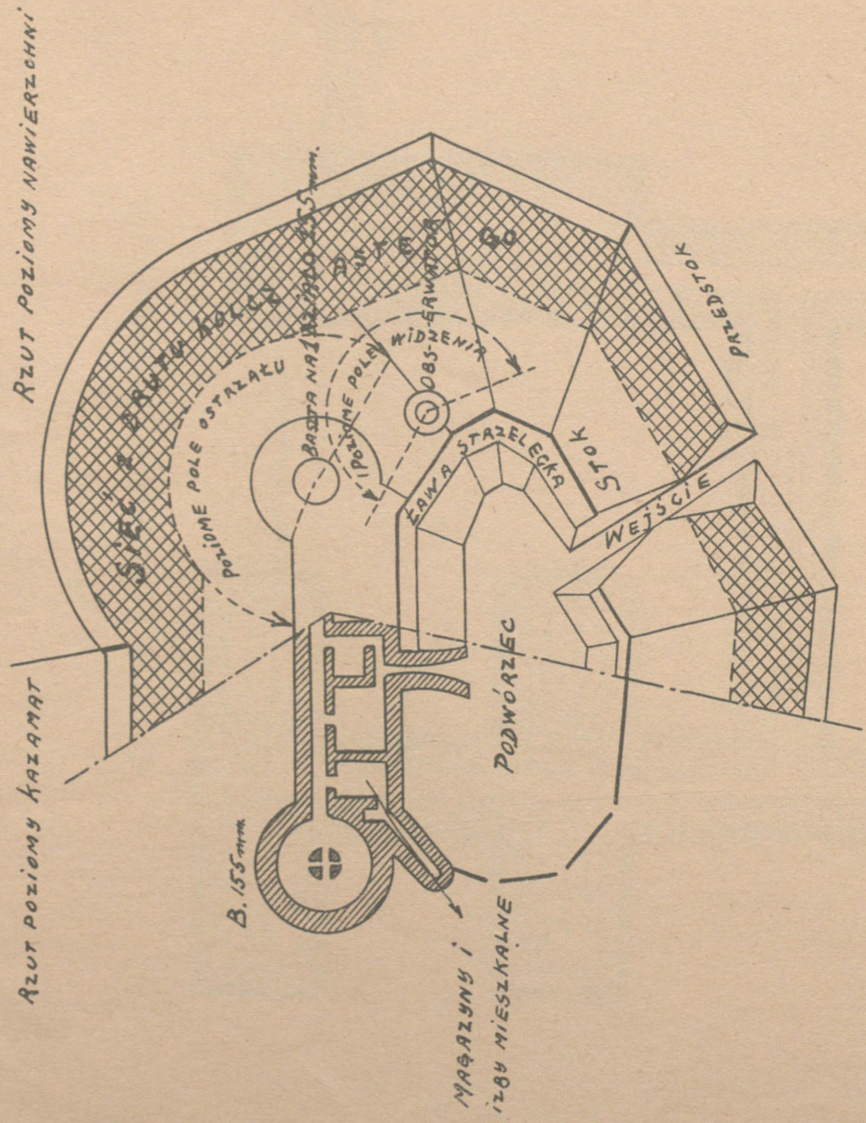
SCHRON LEKKI I DASZEK
Z ŻELBETU.

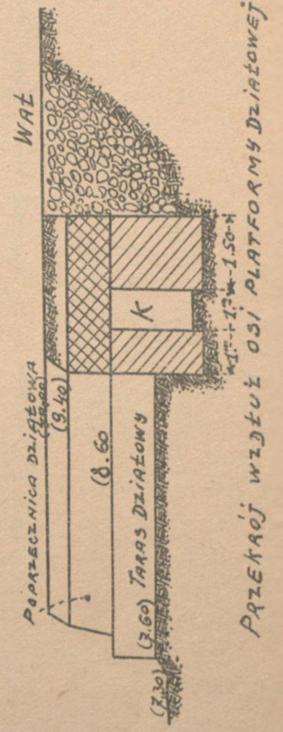
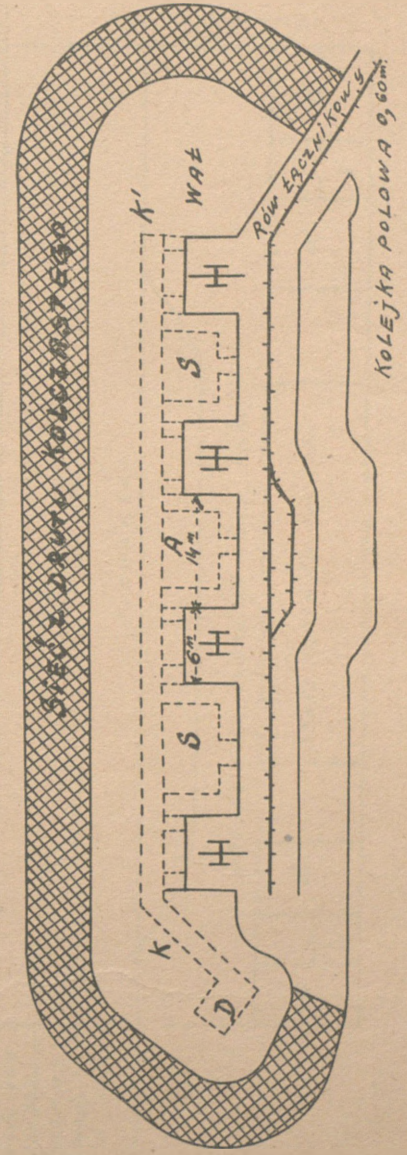
γ. STRZEŁNICA
δ. PODŁOKIETNIK
α. LEKKI SCHRON
m. DASZEK - OSŁONA GŁOWY STRZELCA

Rys. 98.

BATERJA PANCERNA

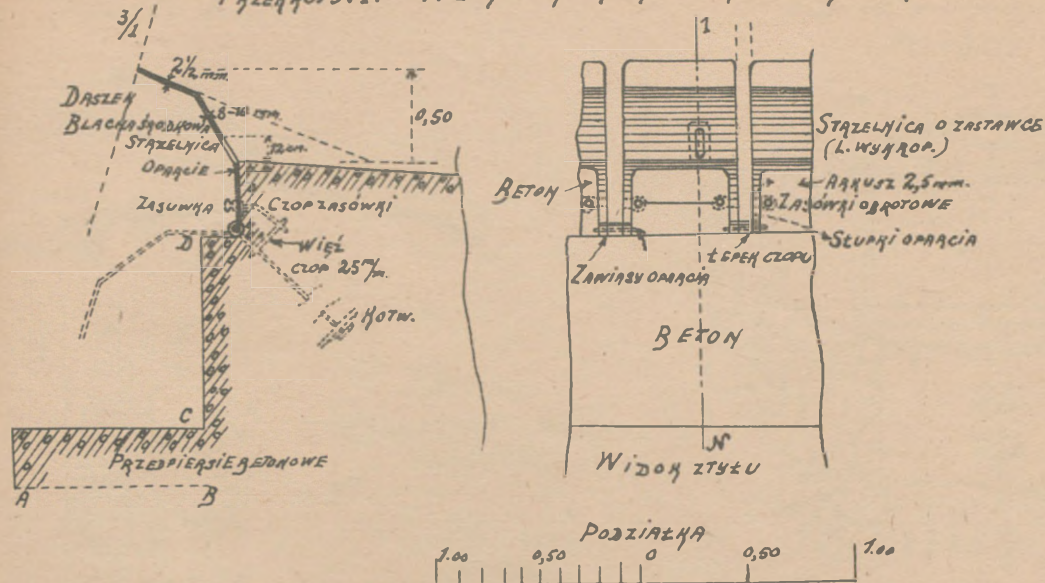
Rys. 99.

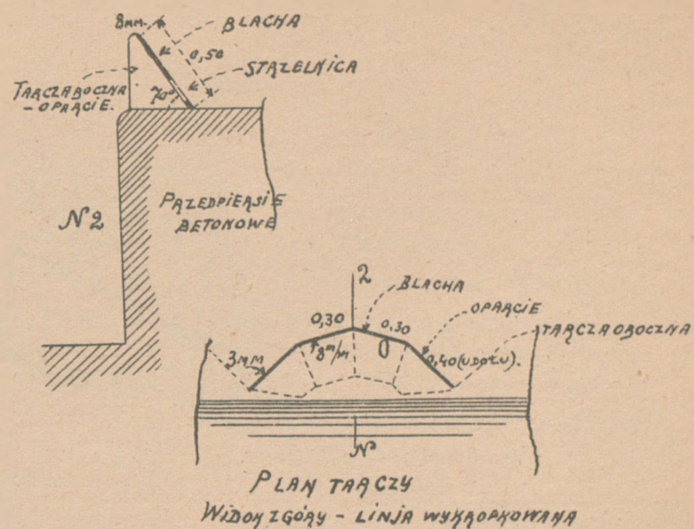
PRZEKROJ WIDELŻY OSI PLATFORMY DZIAŁOWEJ

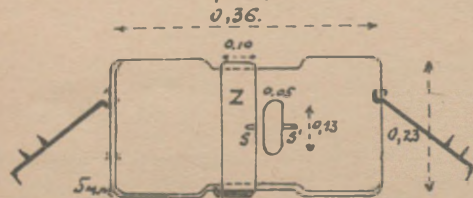
Rys. 101. Przekrój N1. Wzór nieruchomej tarczy fortecznej.

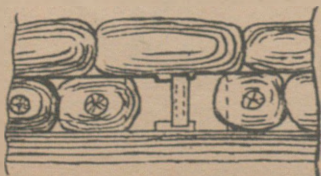
Wzór tarczy przenosnej Rys. 102.

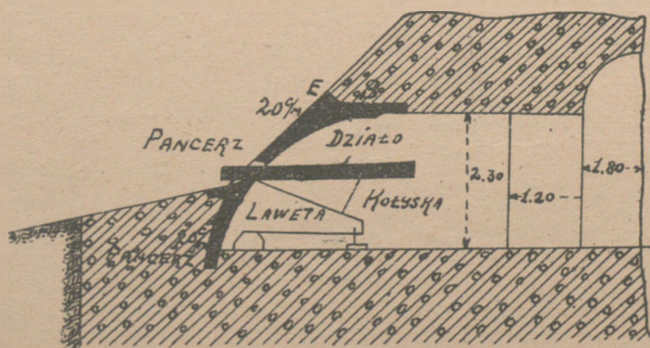
Rys. 103. Wzór zastawki dla stazelnicy 0,36.

Rys. 104. Ustawienie na przedpiersiu zastawki w stazelnicy

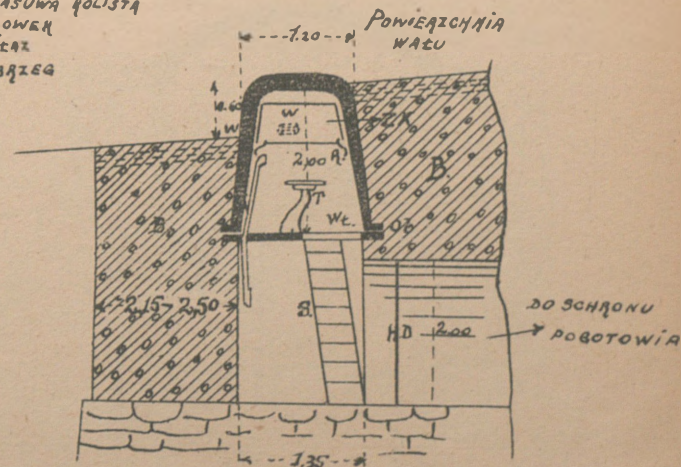

Rys. 106. Schemat zamiaty pancernej

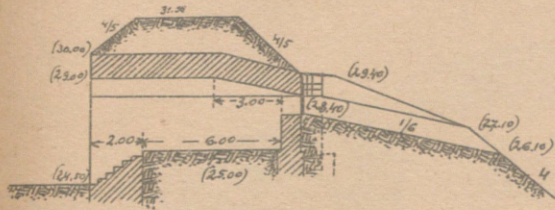

Rys. 105. Wzór postępniku pancernego dla warty i obserwatorów kątownych

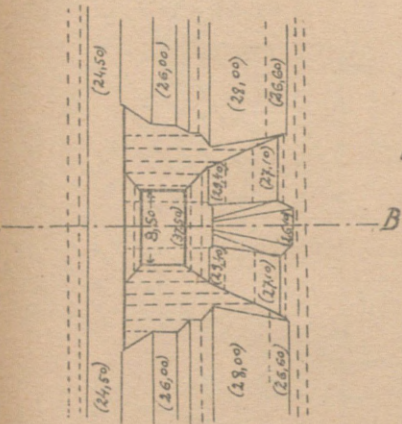
W - Wycięcia dla obserwacji
Z.K. - ZASUNKA KOLISTA
R. - ROWER
WE - WŁAZ
OB - OBRZEŻ

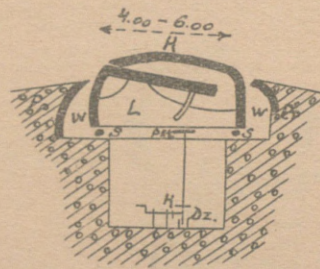
Rys. 107.
PRZEKROJ AB

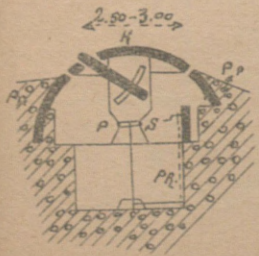
Rys. 108.
SCHEMAT BASZTY
PANCERNEJ

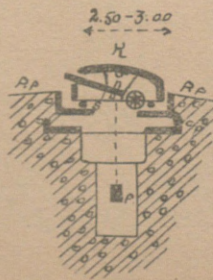
KAZAMATA HAKO.

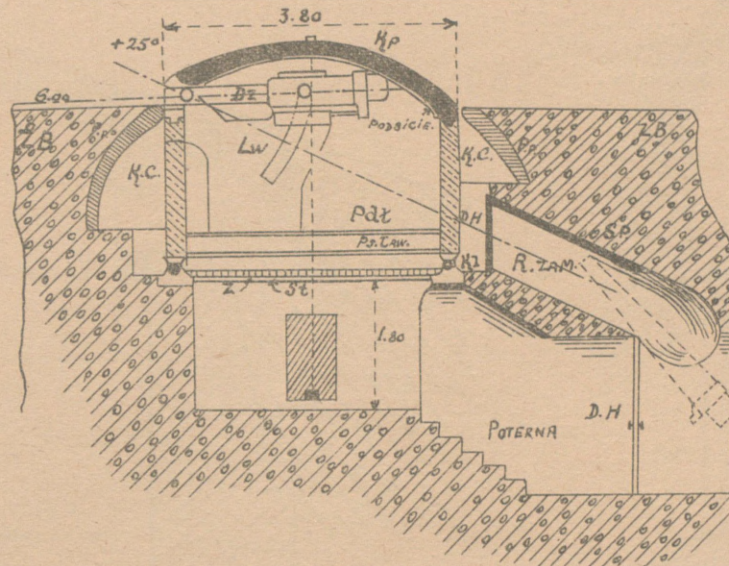
Rys. 109.
SCHEMAT LAWETY
PANCERNEJ

Rys. 110.
SCHEMAT KOPUŁY
PANCERNEJ

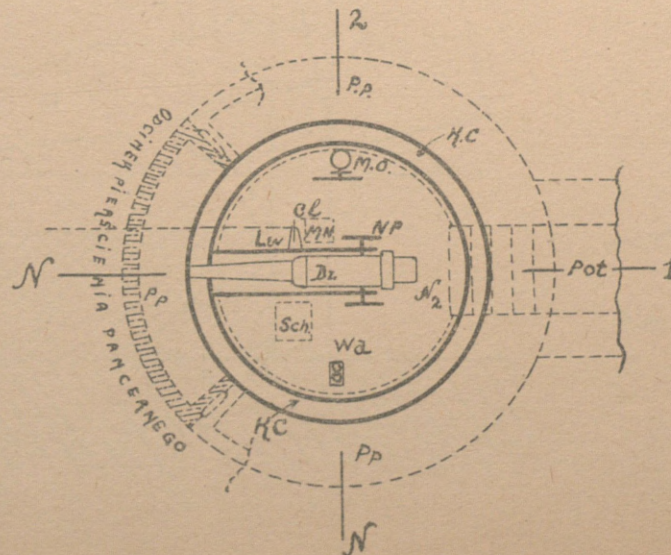

BASZTA PANCERNA DLA ARMATY 12 CM.
O DE. 25 WAGOMIARÓW
PRZEKROJ N1

Rys. 111 a.

RZUT POZIOMY BASZTY PANCERNEJ DLA JEDNEJ ARMATY 12 CM.

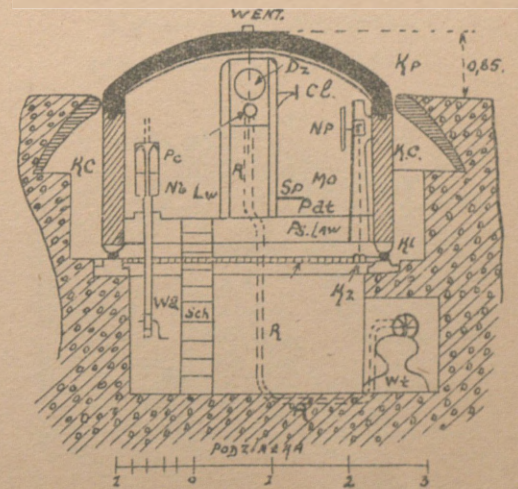

Rys. 111.

- SKRÓTY:
- DZ. - DZIAŁO.
  - LW. - LAWETA.
  - CL. - CELOWNIKA.
  - NP. - NASTAWIANIE PIONOWE.
  - M.O. - MECHANIZM DOBRACANIA BASZTY NASTAWIANIE POZIOME.
  - M.N. - MIEJSCE NASTAWIANIA.
  - Wd. - DZWIIG Z WĄSÓW BOJOWYCH.
  - SCH. - SCHODY I WEZ.
  - H.C. - WALEC.
  - P.p. - PIERŚCIEN PANCERNY.
  - POT. - POTERNA.
  - N2. - NUMER DRUGI.

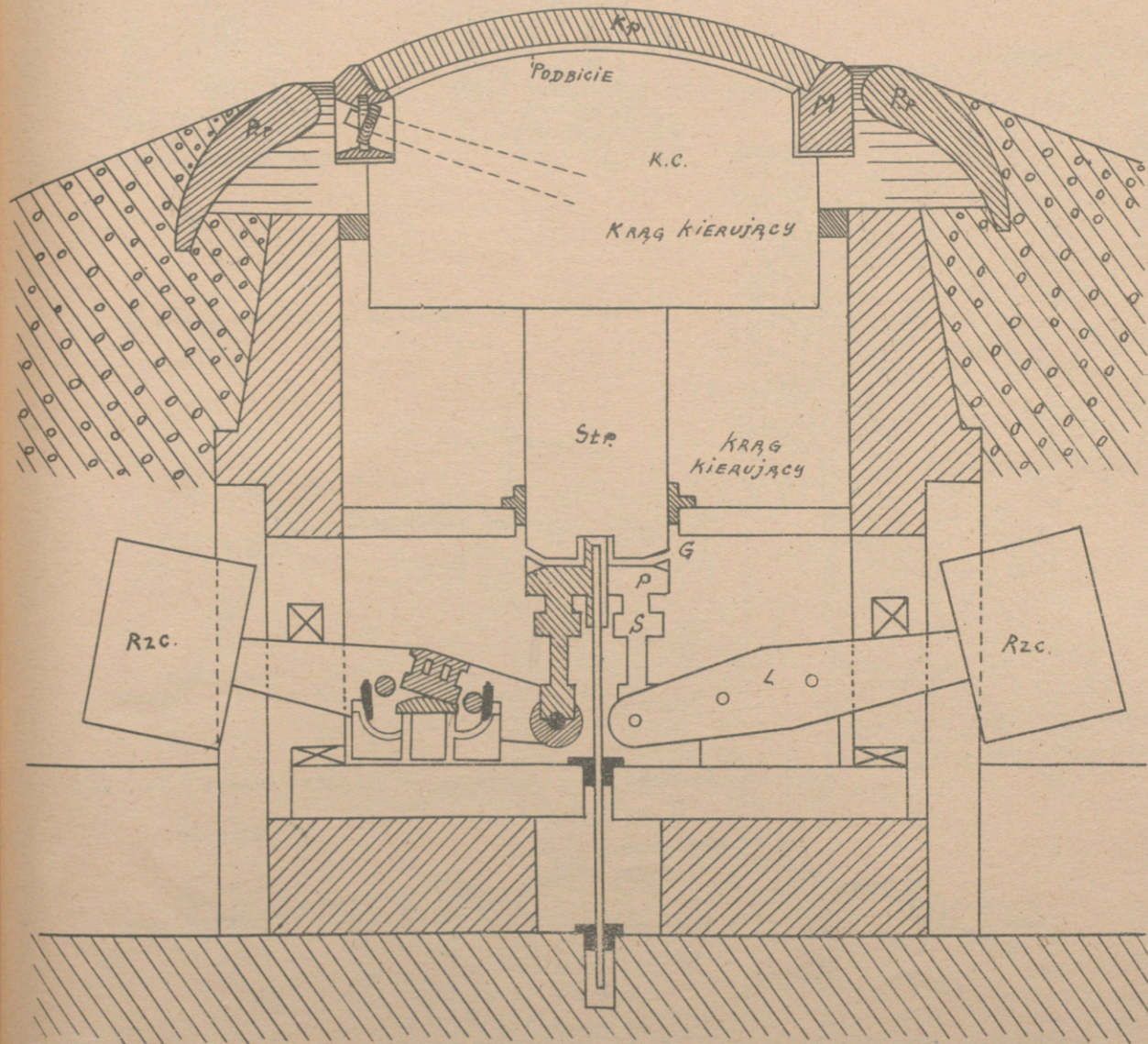
Rys. 111 b.

PRZEKROJ N2

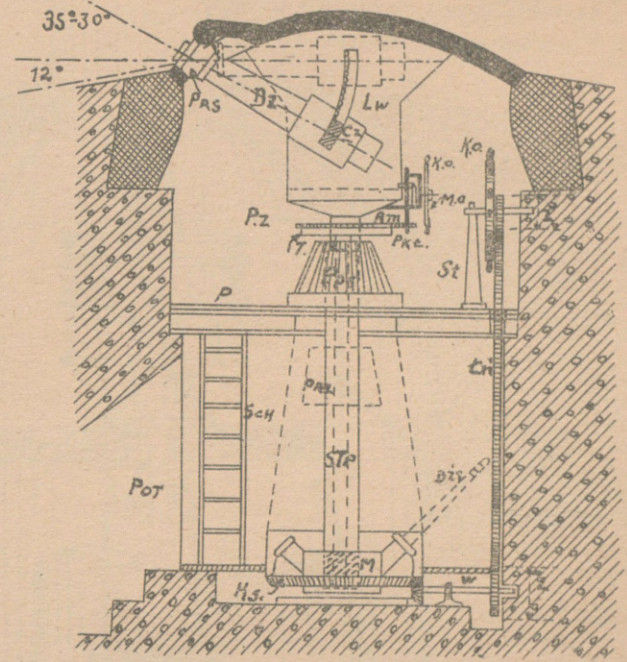
Rys. 113.

SCHEMAT WYSUWALNEJ BASTY PANCERNEJ GALOPIN'A (FRANCJA)

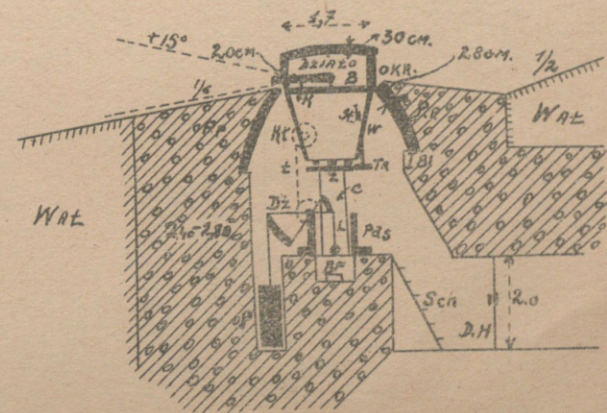
Rys. 112.

LAWETA PANCERNA SCHUMANA

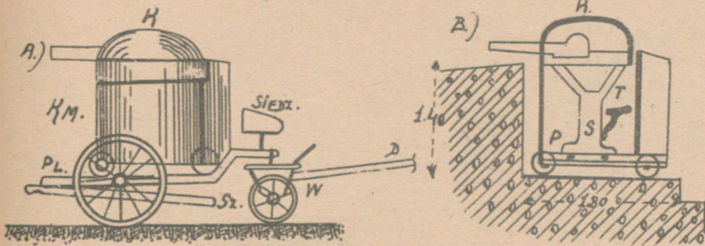

Rys. 114.

SCHEMAT BASTY WYSUWALNEJ DLA
ARMATY SZYBKOSTRZELNEJ

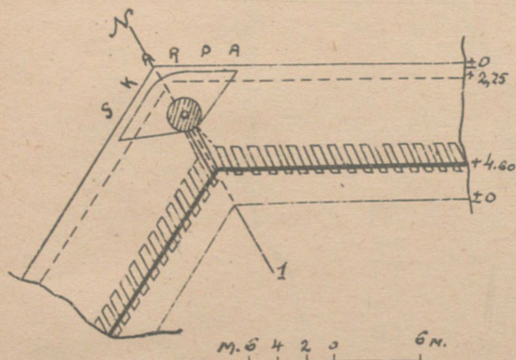

Rys. 117.

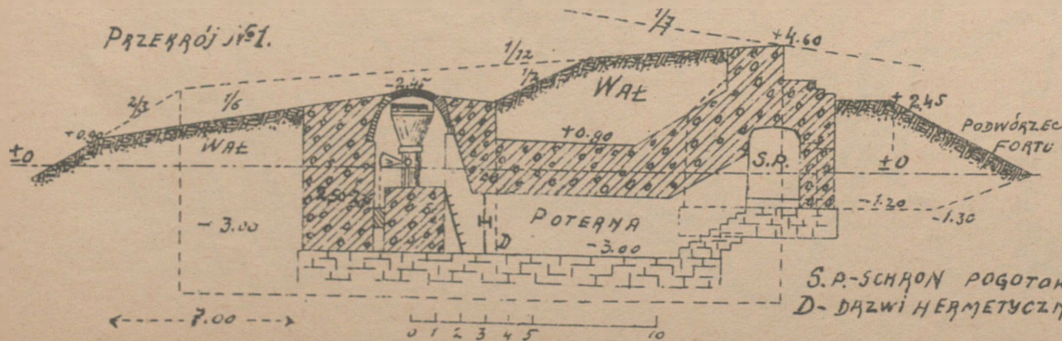
Rys. 115.

Nałożenie wale z basztą dla armaty przeciwstrumy.

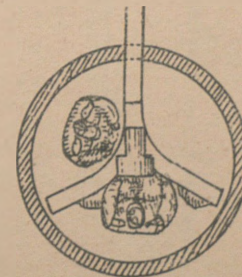
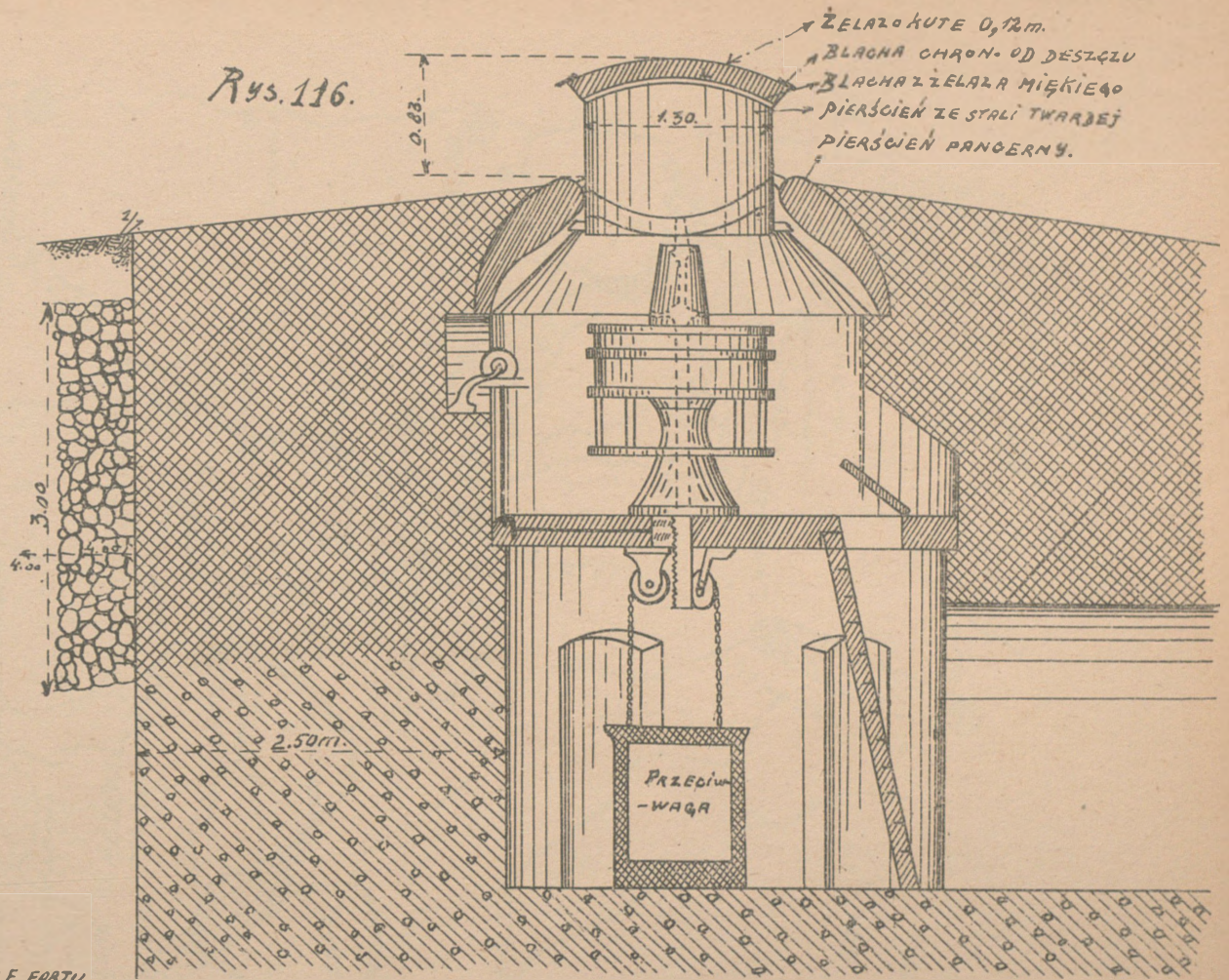
Założenie baszty z dziedziem przeciwstrumy na wale fortu.

Przekrój jesi.

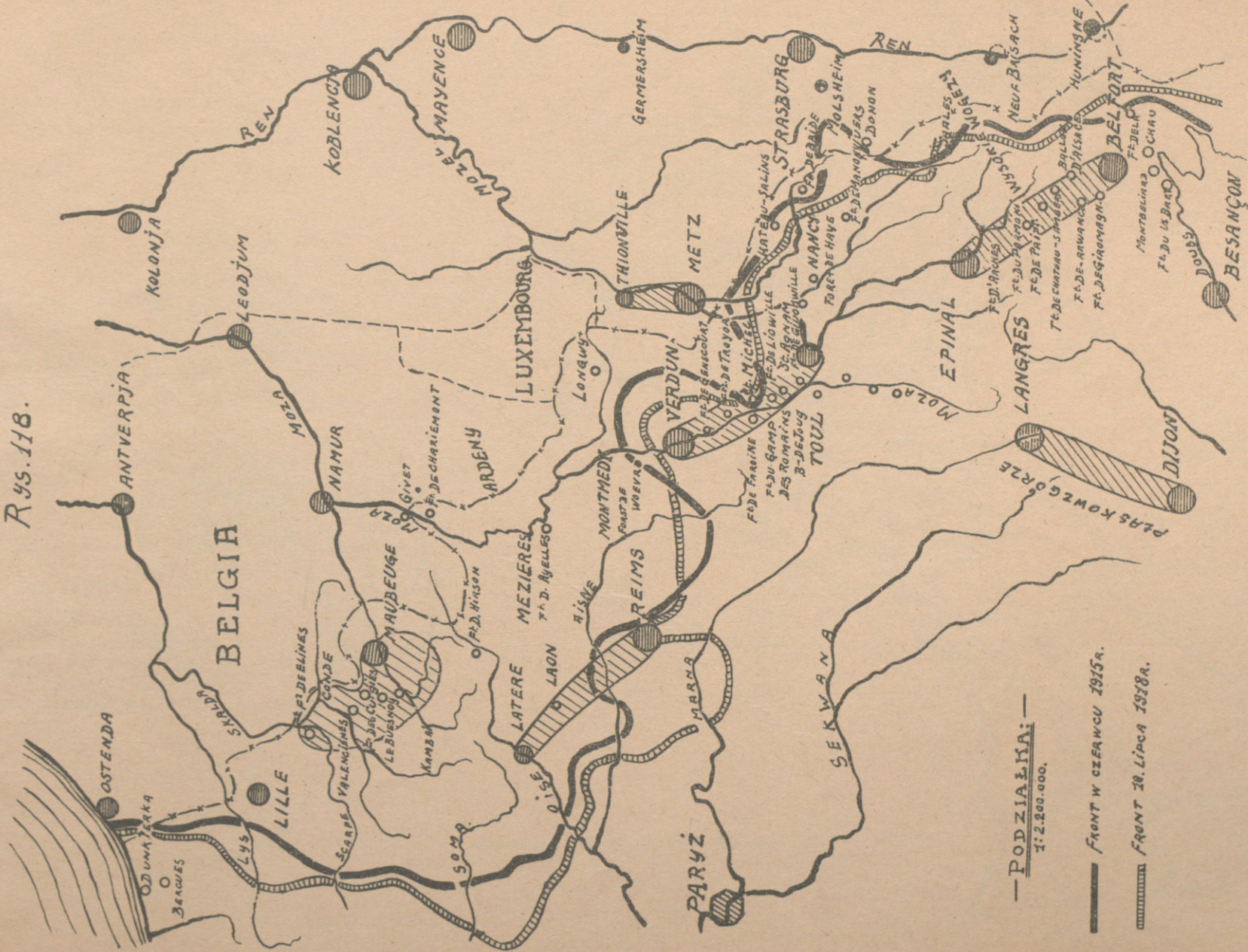

S.P.-SCHAŁON POGOTAWIA.
D-D-DAZWI HERMETYCZNE.

Rys. 116.

Rys. 116.

— PODZIAŁKA: —
1:2.200.000.

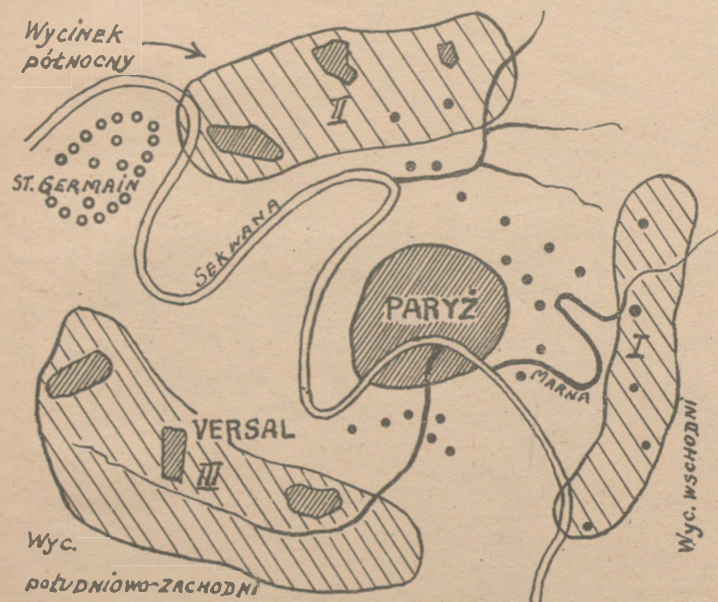
— FRONT W CZERWCU 1915R.

▬▬▬▬▬▬▬ FRONT 28. Lipca 1918R.

Rys. 120.

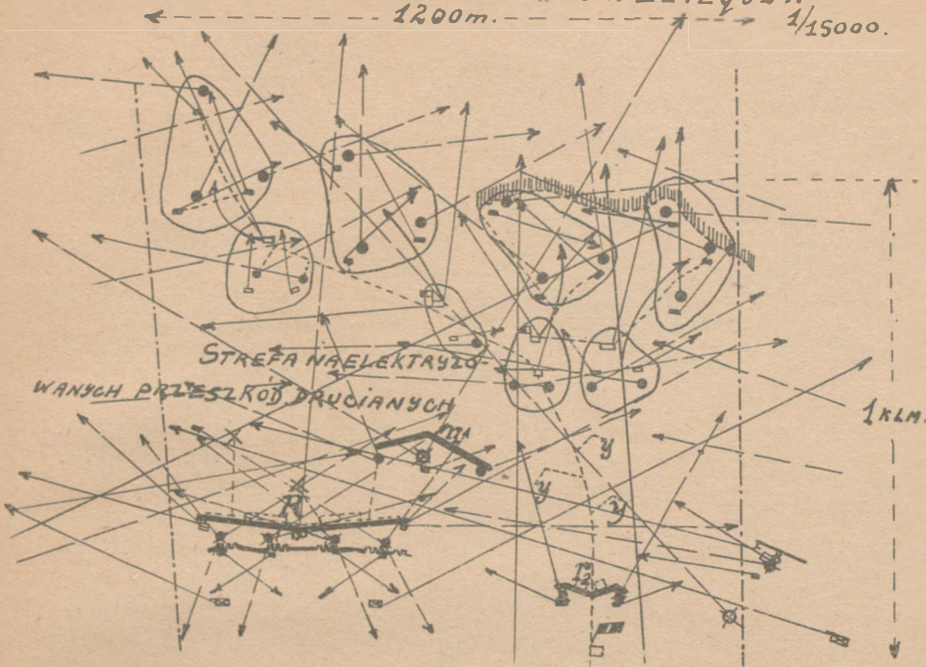

Rys. 119.

Rys. 123. SCHEMAT „DZIELNICY WAROWNEJ”
„PEK. LÉVÊQUE'A”

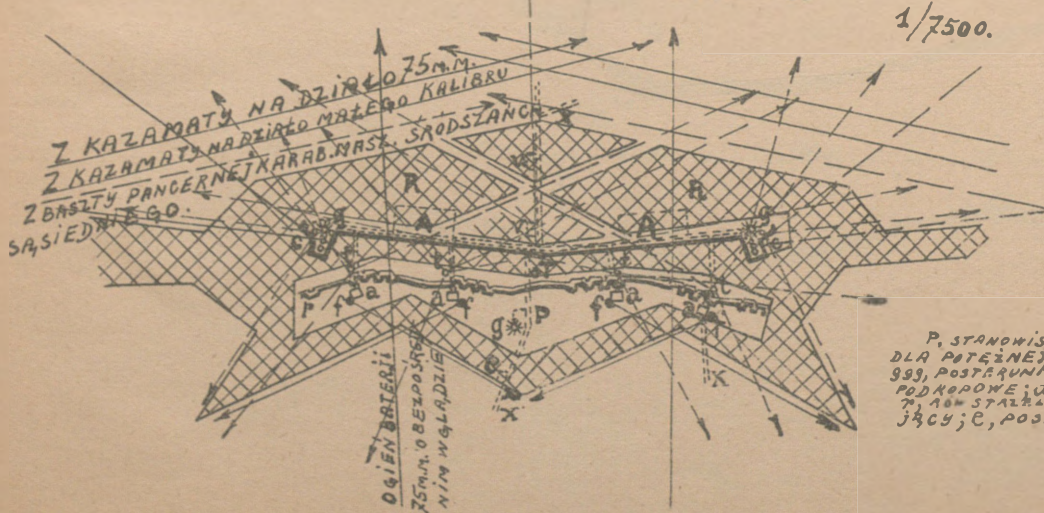
- ⊗ BASZTA NA 2 DZIAŁA 75 M.M.
- ⊗ BASZTA NA 2 KARABINY MASZYNOWE
- ⊗ KAZAMATA NA 2 DZIAŁA 75 M.M.
- KAZAMATA PANCERNA NA 1 KAR. MASZ. 75
- SCHRON BAWIENNY OBRONY STAŁEJ
- SCHRON BOJOWY OBRONY RUCHOMEJ
- POSTERUNEK PANCERNY KAR. MASZ. OBRONY RUCHOMEJ
- KAZAMAT NA 2 DZIAŁA MAŁYCH KALIBRÓW
- ⊗ POSTERUNEK OBSERWACYJNY
- STANOWISKO DOWÓDCY DZIELNICY WAROWNEJ
- STANOWISKO DOWÓDCY KOMPANII
- ▨ POLEMINOWE, WYPUSZCZANIE GAZÓW
- KOMUNIKACJE PODZIEMNE
- A ŚRÓDSZANIEC GŁÓWNY
- T PRZĘCIWSKARPA WZNIESIONA
- T ŚRÓDSZANIEC PODZĘDNY (SCHRON OBRÓDOWY)
- GRANICE DZIELNICY WAROWNEJ
- KIERUNEK ŁĄCZNOŚCI DZIAŁANIA OBRONY RUCHOMEJ A NIE RUCHOMEJ
- BASZTY POTĘŻNEJ ARTYLERII LEKKIEJ
- WYJŚCIA Z KOMUNIKACJI PODZIEMNYCH (OTWIERANE DOPIERO PODCZAS MOB.)

MARE STRZAŁKI - OBIEN 75 K.M.; WIĘKSZE - C.K.M.; NAJWIĘKSZE - DZIAŁ.

UWAGA: PODANE SĄ TYLKO URZĄDZENIA STAŁE. SIECI Z DRAUTU KOLCZYSTEGO USTAWIA SIĘ W CHWILI NIEPEWNOŚCI POLITYCZNEJ, RÓWNOLEGŁE I ROZBUDOWA KOMPLETNA - PODCZAS MOBILIZACJI.

Rys. 124.

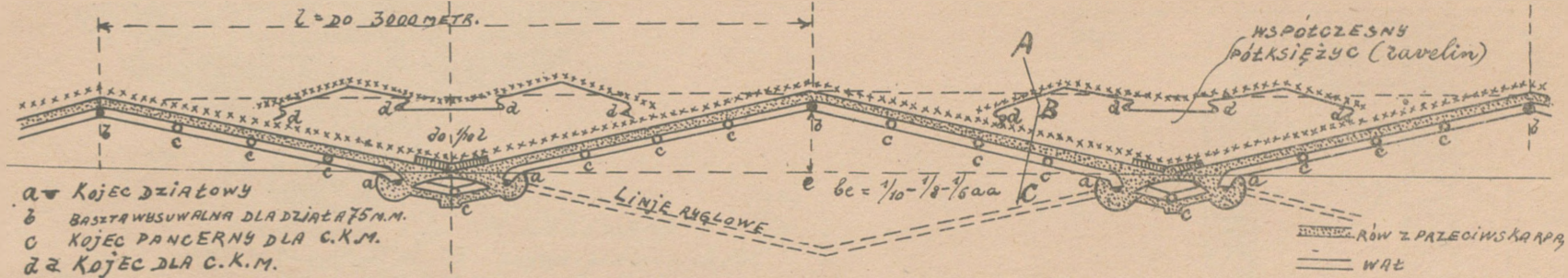
SCHEMAT WZORU ŚRÓDSZANCA DZIELNICY WAROWNEJ, NA PRZECIWKU.

P, STANOWISKO KOMENDANTA; ttt, BASZTYNA DWA KARABINY MASZYNOWE; T, BASZTY DLA POTĘŻNEJ ARTYLERII LEKKIEJ; CC, KAZAMATY DLA DZIAŁ MAŁEGO KALIBRU I KARABINÓW MASZ.; 999, POSTARUNKI PANCERNE DLA WARTOWNIKÓW; A, SCHRONY WYPOCZYWKOWE BETONOWE I PODKOPANE; U, A, SCHRONY BOJOWE; K, PANCERNA AK.M.; X, X, KOMUNIKACJE PODZIEMNE; T, A, STALACZKA BETONOWANA; A, SIEĆ DRAUTU KOLCZYSTEGO; Y, POSTERUNEK WSPIERAJĄCY; E, POSTERUNEK EWAKUACYJNY; U, MASZYNY NAPĘDOWE (ELEKTRYCZNE, WENTYLACYJNE I T.P.)

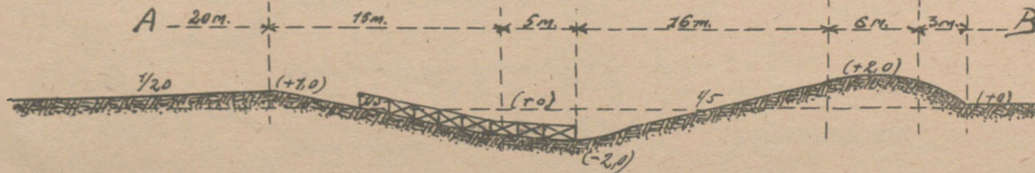
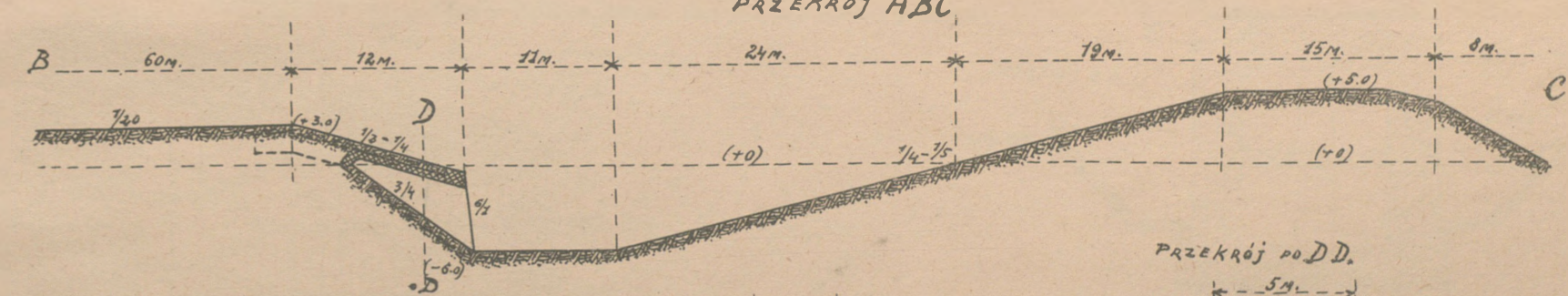
Rys. 125.

SCHEMAT NOWOCZESNEJ "LINII WAROWNEJ" GEN. BURHARDT'A.

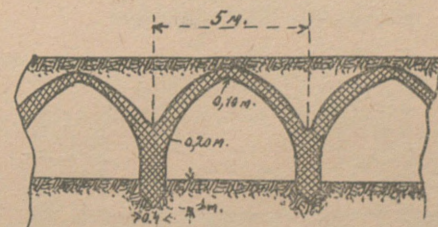

- a Kojec działowy
- b BAZETA WYSUWALNA DLA DZIAŁA 75 M.M.
- c KOJEC PANCERNY DLA C.K.M.
- d KOJEC DLA C.K.M.

PRZEKRÓJ ABC

PRZEKRÓJ DD.

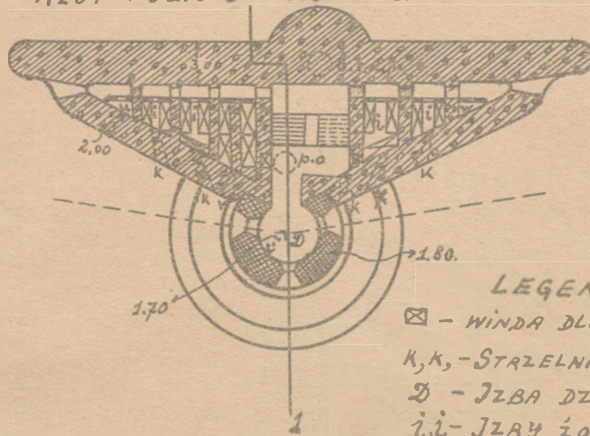

Rys 126.

KOJEC „LINJI WAROWNEJ” GENERALA BURHARDT'A.

RZUT POZIO-N^o-NY P.Q.

1/500.

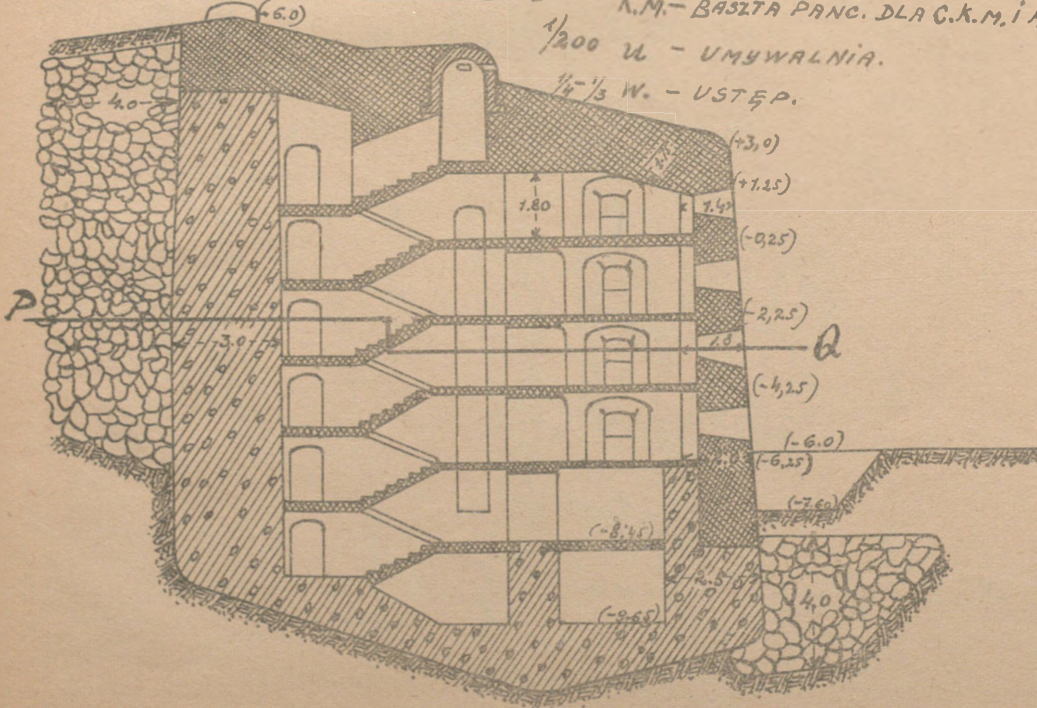
LEGENDA:

- ☒ - WINDA DLA POOSKÓW.
- K, K, - STAZELNICE DLA KAR. MASZ.
- D - IZBA DZIAROWA.
- i, i - IZBY ŻOŁNIERSKIE.
- P.O - PANC. PUNKT OBSERW. ARTYL.
- K.M. - BASZTA PANC. DLA C.K.M. I REFLEKTORÓW

PRZEKROJ N° 1

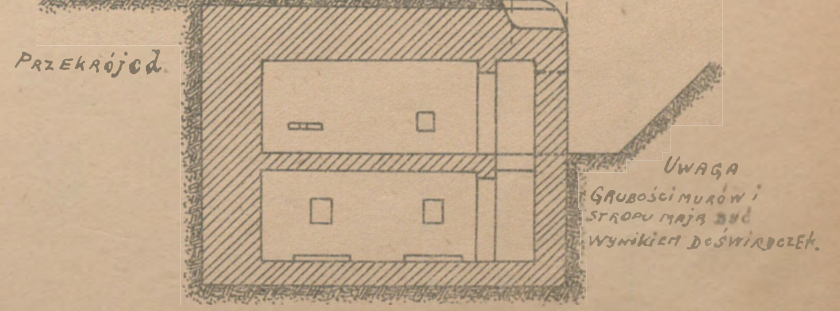
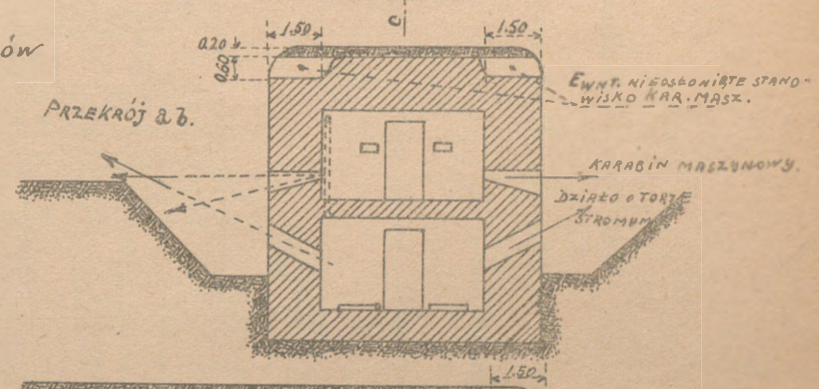
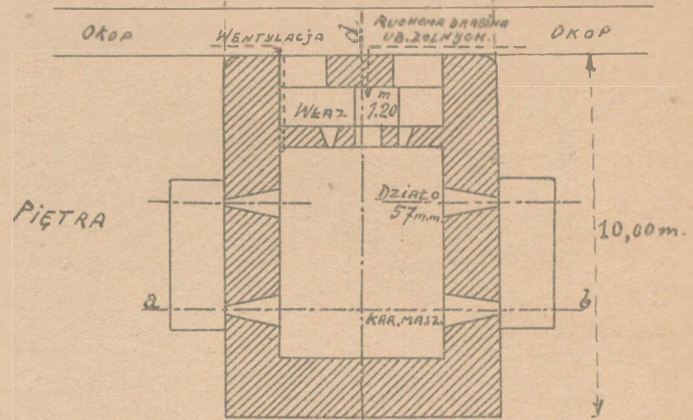
1/200 U - UMYWALNIA.

1/4-1/3 W. - USTEP.

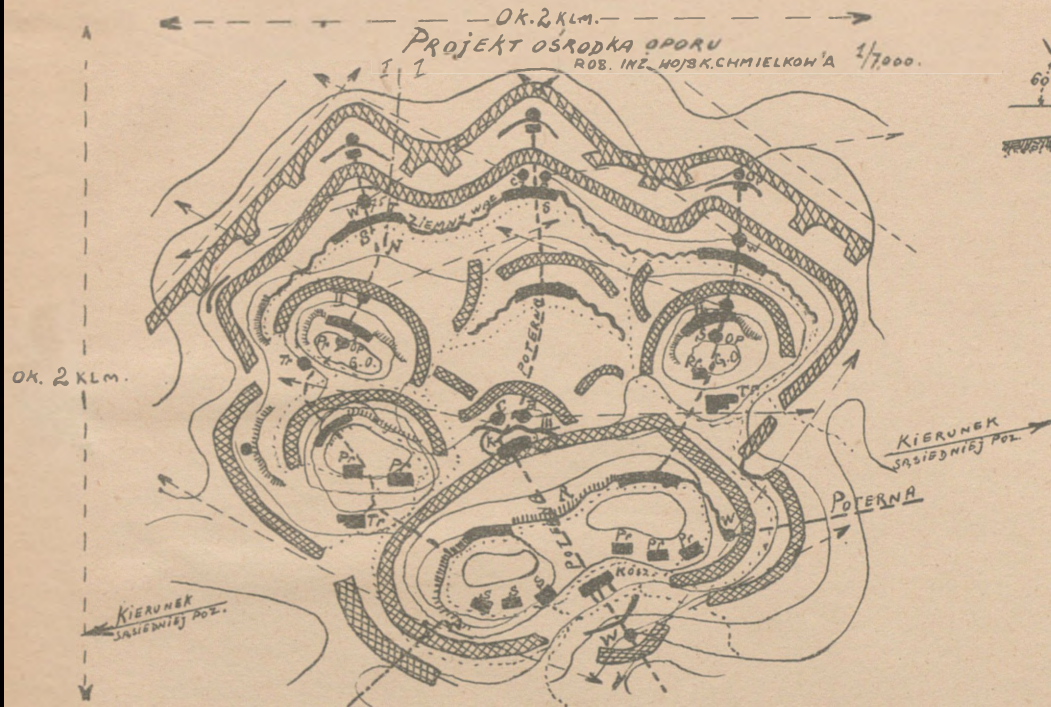
Rys. 127.

WZÓR FRANCUSKIEGO SCHRONU ZAPOROWEGO
7.50 M. PŁA. NORMAND'A.

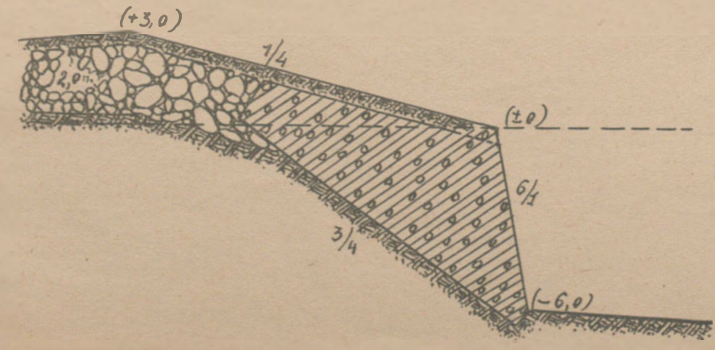

Rys. 129.

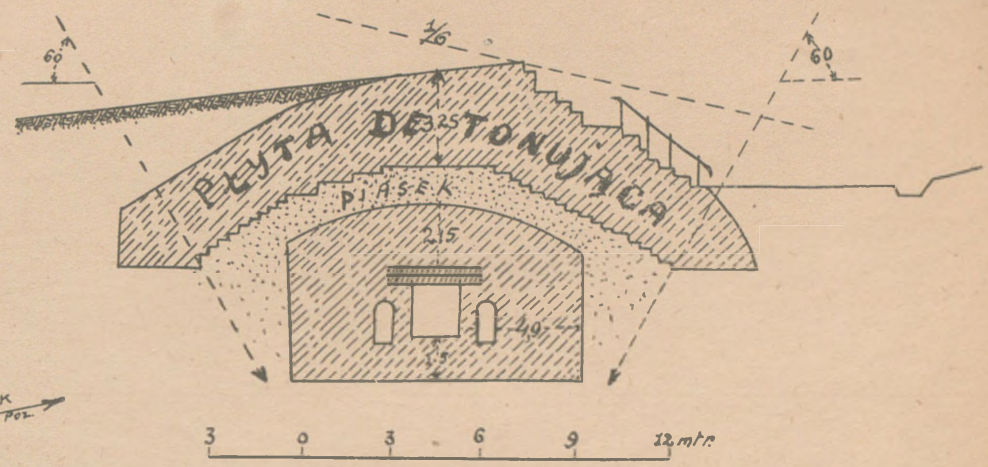

W.S.	BASZTA PANC. DŁ. 75	O.P.	OBSEAWATOR	G.O.	GAJPA OBRONNA	T.P.	KOJEC NIĘDZYPOŁA
Cz.B.	BATERJA CZŁ.	S.	SCHRON	R.	SRODSZANIEC	■	SCHRON BETONOWY
C.B.	BATERJA CENTR.	P.P.	PROCHOWNIA	K.	KOJEC		PRZEDPIASIE BETONOWE
						— — —	ZIEMNE

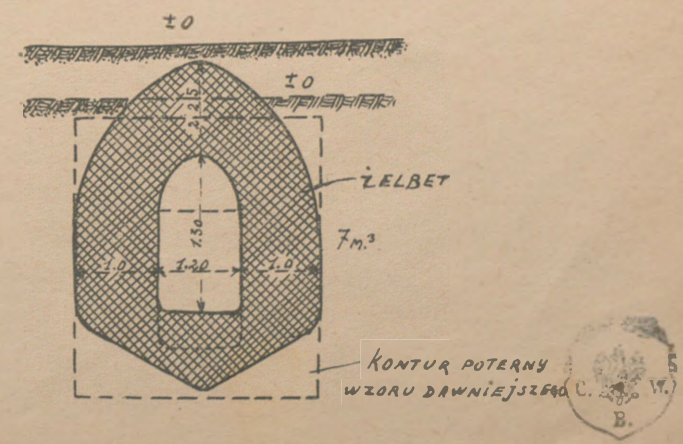
Rys. 130.

Rys. 132.

Rys. 131.

Główny Zakład
Inżynieryjno-Saperski
L. dz. ....

CBW
Wplyw. 32. l. 46
w. col. 391

31839/
2